

Následování Boha A.W. Tozer

Předmluva

Máme před sebou mistrovskou studii vnitřního života, tryskající z pera člověka se srdcem žíznícím po Bohu, dychtivým za chytit okraje Božích cest, propastnou hloubku Boží lásky k hříšníkům a velikost jeho nepřístupného majestátu - kterou napsal velmi zaneprázdněný pastor z Chicaga.

Kdo by si dovedl představit Davida, jak píše svůj 23. žalm na rušné ulici South Halsted Street, či středověkého mystika, který hledá inspiraci v malé pracovně v prvním patře dřevěného domku na nekonečné Šachovnici rovných ulic,

*kde kříží se rušné cesty života,
kde slyšet křik změní klanů a ras,
kde bída s nouzí oblíbeným hostem,
kde obavy kráčí přes ztemnělý práh
a cesty kde skrývají se ve zlosti hrách...*

A. W. TOZER - *Následování Boha*

Stejně jako newyorský básník dr. Frank Mason North ve své nesmrtelné básni i A. W. Tozer ve své knize říká:

*Nad hlukem sobeckých třenic
slýcháme zvuk Tvých slov, Synu člověka.*

Já sám znám autora této knihy pouze z krátkých návštěv a z láskyplného obecenství v jeho sboru. Objevil jsem samovzdělaného učenice, nadšeného čtenáře s pozoruhodnou sbírkou teologické a duchovní literatury, který, jak se zdá, strávil mnoho nocí studiem a hledáním Boha. Jeho kniha je výsledkem dlouhého uvažování a mnoha modliteb. Není sbírkou kázání. Není to strohá nauka kostelních lavic, ale dílo duše žíznící po Bohu, které by mohlo být shrnuto do Mojžíšovy modlitby: „Ukaž mi svou slávu“ nebo do Pavlova zvolání: „Jak nesmírná je hloubka Božího bohatství, jeho moudrosti i vědění!“ (Ř 11,33). Není to teologie rozumu, ale srdce.

Hloubka myšlenek, prostý styl a obecná platnost předkládaných pohledů činí dílo velice občerstvujícím. Autor užívá jen zřídka citací, ale dobře zná světce a mystiky mnoha staletí: Augustina, Mikuláše Kusánského, Tomáše Kempenského, von Hügela, Finneyho, Wesleyho a mnoho dalších. Všech deset kapitol se dotýká srdce a modlitby uzavírající každou z nich jsou určeny pro soukromí, ne pro kazatelnu. *Při jejich čtení jsem cítil Boží blízkost.*

Máme před sebou knihu pro každého kazatele, pastora, misionáře i pro každého oddaného křesťana. Pojednává o Božích hloubkách a bohatství jeho milosti. A především, jejím základním tónem je upřímnost a pokora.

Samuel M. Zwemer New York City

Předmluva autora

V hodině všeobjímající tmy prosvítá jeden povzbuzující paprsek - v rámci konzervativního křesťanstva se objevuje stále více jedinců, v jejichž náboženském životě je patrný vzrůstající hlad po samotném Bohu. Touží po duchovní opravdovosti a nenechají se odbýt slovy ani se nespokojí se správnými „výklady“ pravdy. Žízň po Bohu a nebudou uspokojeni, dokud se zhluboka nenapijí ze zdroje živé vody.

To je jediná opravdová předzvěst probuzení, kterou jsem zachytil na veškerém křesťanském obzoru. Možná je to jen nepatrný mráček, který tu a tam někdo vyhlíží*.

* V této a následujících větách autor naráží na biblické vyprávění o proroku Eliášovi, viz 1 Kr 18 - pozn. red.

Anebo může vyústit ve znovuzrození mnoha životů a znovuzachycení toho planoucího nadšení, které doprovází víru v Krista a které se z dnešní Boží Církve už úplně vytratilo.

Tento hlad ovšem musí rozpoznat naši náboženští vůdcové. Dnešní evangelikální hnutí pro změnu postavilo oltář a rozdělilo oběť na části, ale dnes ho, jak se zdá, uspokojuje přepočítávání kamenů a sestavování rozbitých částí bez povšimnutí, že není ani známky po ohni na vysoko se tyčícím vrcholu hory Karmel. Ale díky Bohu jsou i tací, kterým to není lhostejné. Jsou to ti, kdo milují oltář a radují se z oběti, a přesto se nemohou smířit s nepřetržitou nepřítomností ohně. Ti především touží po Bohu. Žízň po tom, aby na vlastní kůži okusili „pronikavou sladkost“ Kristovy lásky, o které psali všichni svatí proroci a zpívali žalmisté.

Dnes netrpíme nedostatkem biblických učitelů, kteří dokáží správně vyložit zásady učení o Kristu, ovšem přílišnou většinu z nich patrně uspokojuje rok za rokem vyučovat základům víry a kupodivu jim nepřijde divné, že v jejich kázání chybí zjevná moc a nic neobvyklého se neděje ani v jejich osobních životech. Kážou věřícím, kteří pociťují ve svém nitru touhu, tu však jejich vyučování prostě nenaplní.

Doufám, že to říkám v lásce, ale toto je skutečný nedostatek našich kazatelen. Miltonova hrozná věta platí v naší době, stejně jako platila v té jeho: „Hladové ovce vzhlížejí vzhůru, a nejsou nasyceny.“ To je závažná věc, nejen malý skandál v Božím Království, vidět Boží děti strádající hladem ve chvíli, kdy sedí u Otcova stolu. Pravda slov Johna Wesleye stojí před našima očima: „Ortodoxie či správné názory jsou jenom drobnou součástí duchovního života. Ačkoli správné postoje nemohou existovat bez správných názorů, správné názory mohou existovat bez správných postojů. Někdo může mít na Boha správný názor bez toho, že by k němu choval lásku či jediný dobrý cit. Satan je toho důkazem.“

Díky našim skvělým biblickým společnostem a dalším výkonným agenturám, které se zabývají rozšiřováním Božího slova, dnes máme mnoho miliónů lidí, mnohem více než kdy dříve v minulosti Církve, kteří zastávají „správné názory“. A přesto nevím, jestli byla někdy doba, kdy duchovní bohoslužba byla v takovém úpadku. Velká část Církve ztratila umění bohoslužby úplně a na její místo přišla ta divná a cizí věc zvaná „scénář“. Tento výraz byl vypůjčen z divadelní terminologie a se smutnou moudrostí byl aplikován na tento druh veřejné služby, který mezi námi probíhá místo uctívání Boha.

Rozumný biblický výklad je v Církvi živého Boha imperativem. Bez toho nemůže žádná církev být novozákonní církví v úzkém slova smyslu. Ale takové výklady

mohou být podávány způsobem, který zanechává posluchače bez jakéhokoli duchovního pokrmu vůbec. Protože to nejsou pouhá slova, která sytí duši, ale Bůh sám, dokud se posluchači osobně nesetkají s Bohem ve své vlastní zkušenosti, nestanou se lepšími jen proto, že slyšeli pravdu. Bible není sama o sobě cílem, ale prostředkem k tomu, aby člověk dosáhl vnitřního a uspokojujícího poznání Boha, aby do něj vstoupil a radoval se z jeho přítomnosti, aby okusil a poznal tu vnitřní sladkost samotného Boha v jádru svého srdce.

Tato kniha je skromným pokusem pomoci hladovým Božím dítkám najít Boha. Není zde nic nového, snad jen v tom smyslu, že to je objev toho nejradostnějšího a nejnádhernějšího z duchovní reality, který udělalo moje srdce. Jiní přede mnou už postoupili mnohem dál do těchto svatých tajemství, ale i když můj oheň není velký, je přesto opravdový, a někteří mohou zapálit svou svíčku v jeho plameni.
A. W. Tozer Chicago, Illinois 16. června 1948

Přilnout k Bohu

Má duše přilnula k tobě, tvá pravice mě pevně drží. (Ž 63,9)

Součástí křesťanské teologie je učení o předcházející Boží milosti, které stručně řečeno zní: dříve než člověk začne hledat Boha, Bůh hledá člověka.

Dříve než může hříšný člověk správně přemýšlet o Bohu, musí ve svém nitru projít skutečným, i když třeba neúplným osvícením, které je skrytou příčinou jeho touhy, hledání a modliteb, jež mohou následovat.

My hledáme Boha pouze a jedině proto, že on nám už předtím vložil do srdce touhu, která nás k hledání nabádá. „Nikdo nemůže přijít ke mně,“ řekl náš Pán, „jestliže ho nepřitáhne Otec, který mě poslal“ (J 6,44), a právě tímto předcházejícím *přitáhnutím* nás Bůh připravuje o sebemenší stopu naší zásluhy za to, že jsme k němu přišli. Podnět k hledání Boha pochází od Boha, ale my ten podnět rozvíjíme svým přilnutím k Bohu, svým následováním. A po celou dobu svého usilovného hledání jsme už v jeho ruce: „Tvá pravice mé pevně drží.“

Není žádný rozpor mezi lidským „hledáním“ a Božím „držením“. Všechno je z Boha, protože, jak učí von Hügel, *Bůh nás vždy předchází*. V praxi ovšem (v případě, kdy se předešlé Boží působení setká s nynější odezvou člověka) člověk musí hledat Boha. Z naší strany musí být kladná odezva, pokud ono skryté Boží tažení má být dovršeno skutečnou zkušeností s Bohem. To vyjadřuje čtyřicátý druhý žalm slovy, která tryskají z hloubi duše: „Jako laň touží po bystré vodě, tak touží srdce mé po tobě, Bože. Po Bohu žízním, po živém Bohu. Kdy se smím ukázat před Boží tváří?“ To je hluboké zvolání z nitra duše a srdce plné touhy mu rozumí.

Učení o ospravedlnění vírou - biblická pravda a požehnané osvobození od sterilního zákonictví a vlastního marného úsilí - v dnešní době upadlo do špatných rukou a je mnohými vykládáno způsobem, který ve skutečnosti člověka od poznání Boha odvádí. Celý průběh náboženské konverze se stal mechanickým a neduchovním. Věřit dnes lze bez radikálních změn v morálním životě člověka nebo bez překážek jeho hříšnému já. Lze „přijmout“ Krista bez toho, že by v nitru obráceného člověka vytryskla nějaká zvláštní láska ke Spasiteli. Takový člověk je „spasený“ ale po Bohu nežízni ani nehladoví. Ve skutečnosti je výslovně veden a

povzbuzován k tomu, aby se spokojil s málem.

Dnešní vědci ztratili Boha uprostřed zázraků jeho světa, my křesťané jsme ve skutečném nebezpečí ztráty Boha uprostřed zázraku jeho Slova. Málem jsme zapomněli, že Bůh je Osoba. Jako s takovým je možné s ním pěstovat vztah, stejně jako s druhými lidmi. Je neodmyslitelnou vlastností každé osobnosti mít schopnost poznávat jiné osobnosti, ovšem plného poznání druhého nelze dosáhnout v průběhu jediného setkání. Pouze po dlouhodobém a láskyplném kontaktu duší lze prozkoumat jejich hloubku.

Každý přátelský kontakt mezi dvěma lidskými bytostmi sestává z reakcí jedné osobnosti na druhou a ty se stupňují od náhodných setkání člověka s člověkem až k plnému a nejintimnějšímu společenství, kterého je lidská duše schopna. Zbožnost, pokud je opravdová, je ve své podstatě odpovědí stvořených osobností Bohu jako stvořitelké Osobnosti. „A život věčný je v tom, když poznají tebe, jediného pravého Boha, a toho, kterého jsi poslal, Ježíše Krista" (J 17,3).

Bůh je Osoba a v hloubi své pozoruhodné povahy myslí, má svou vůli, raduje se, cítí, miluje, touží a trpí jako každá jiná osoba. Když se nám dává poznat, činí tak v rovině osobního vztahu, což je nám blízké a vlastní. Komunikuje s námi cestami naší mysli, vůle a našich citů. Neustálé a přirozené vzájemné předávání lásky a myšlenek mezi Bohem a duší vykoupeného člověka je živoucím srdcem novozákonní zbožnosti.

Toto spojení mezi Bohem a člověkem vnímáme jako vědomý proces, probíhající ve vědomí naší osobnosti. Je to individuální proces - nezasahuje nás skrze společenství věřících, ale každý ho prožívá sám a do společenství pak proudí skrze jednotlivce, z nichž se skládá. A je to vědomý proces - nezůstává pod prahem vědomí, kde by, aniž by člověk tušil, působil na jeho duši (jak si někteří myslí, že se to děje při křtu nemluvnat), ale probíhá v rámci vědomí a člověk o něm „ví“, tak jako ví o každé jiné zažité skutečnosti.

Vy i já jsme v malém (kromě našich hříchů) to, co Bůh je ve velkém. Protože jsme byli stvořeni k jeho obrazu, máme v sobě schopnost ho poznávat. Kvůli našim hříchům nám k tomu jenom chybí moc. Ve chvíli, kdy nás Duch probudí k novému životu, naše celá bytost vnímá Boží blízkost a vzlétne vzhůru v radostném poznání. To je duchovní narození, bez kterého nemůžeme vidět království Boží. Ovšem tím to nekončí, to je pouze počátek, protože nyní začíná slavné následování, kdy srdce radostně zkoumá bezbřehé bohatství Božího charakteru. Zde naše hledání začíná, ale kde končí, to nevím, to se ještě nikomu nepodařilo odhalit, protože v úžasných a tajemných hlubinách trojjediného Boha neexistují žádné konce ani meze.

*Bezbřehý Oceáne, kdo Tě změří?
Tvá věčnost Tě obepíná,
Boží majestáte!*

Najít Boha a dále ho muset hledat je paradox lásky člověka k Bohu, dnes skutečně znevážený věřícími, kteří příliš snadno naleznou cíl. Tento paradox lásky je však ospravedlněný zážitky štěstí Božích dětí, jejichž srdce hoří. Svätý Bernard tento svätý paradox popsal v hudebním čtyřverší, kterému okamžitě porozumí každá duše vzdávající chválu:

*Tebe okoušíme, jsi Chlebem života,
hodovat toužíme v pokoji Tvém:
Z radostí Tvých upíjíme dosyta,*

žízňice po zdroji nesmírném.

Když poznáte blíže svaté muže a ženy minulosti, brzy pocítíte sílu jejich touhy po Bohu. Oni pro něj plakali, modlili se, bojovali a hledali ho ve dne v noci, vhod i nevhod, a ve chvíli, kdy ho konečně našli, prožili tím sladší setkání, čím jejich hledání bylo delší. Mojžíš užil své poznání Boha jako důvodu k dalšímu a ještě hlubšímu poznávání. „Jestliže jsem tedy nyní u tebe našel milost, dej mi poznat svou cestu, abych poznal tebe a našel u tebe milost,“ řekl Mojžíš a pak pozvedl svůj hlas, aby vznesl smělou žádost: „Dovol mi spatřit tvou slávu“ (Ex 33,13.18). Bůh byl upřímně potěšen takovým projevem zanícenosti a následující den zavolal Mojžíše na horu a tam okolo něj v slavnostním průvodu přešla Hospodinova sláva.

Davidův život překypuje duchovní touhou a jeho žalmy zní voláním hledajícího a radostnými výkřiky toho, kdo nachází. Pavel vyznává, že hlavním zdrojem jeho života je jeho planoucí touha po Kristu. „Abych poznal jej,“ byla touha jeho srdce a jí obětoval všechno. „A vůbec všechno pokládám za ztrátu, neboť to, že jsem poznal Ježíše, svého Pána, je mi nade všechno. Pro něho jsem všechno ostatní odepsal a pokládám to za nic, abych získal Krista“ (Fp 3,8).

Je sladké zpívat chvalozpěvy, když zpěvák vyjadřuje touhu po Bohu - po Bohu, kterého když hledá, tak už ví, že ho našel. „Jeho stopu vidím a budu ho následovat,“ zpívali naši otcové ještě před nedávnem, ale nyní tuto píseň ve velkém shromáždění už neuslyšíme. Jaká tragédie, že v těchto temných dobách necháváme své učitele, aby Boha hledali místo nás. Vše se soustřeďuje na počáteční „přijetí“ Krista (termín, který mimochodem v Bibli vůbec není), a pak už se od nás neočekává žádná touha, aby naše duše dosáhly dalšího Božího zjevení. Byli jsme chyceni do pastí zavádějící logiky, že pokud už jsme Pána Boha našli, nemusíme ho dále hledat. To je nám předkládáno jako nejpravověrnější tvrzení a je bráno jako samozřejmost, že žádný křesťan znající Bibli neměl nikdy jiný názor. Celé svědectví uctívající, hledající Církve, která pěje chvalozpěvy na toto téma, je tedy vehementně odsunuto stranou. Učení o hořících srdcích velkolepé armády svatých, kteří vydávají libou vůni, je odmítnuto ve prospěch samolibého výkladu Písma, který by takovému Augustinovi, Rutherfordovi nebo Brainerdovi zněl určitě cize.

Uprostřed této velké záplavy chladu jsou někteří, kteří se, jak s radostí shledávám, nespokojí s povrchní logikou. Takoví připustí sílu argumentu a pak se odvrátí se slzami v očích, uchýlí se na osamělé místo a modlí se: „Bože, ukaž mi svou slávu.“ Takoví chtějí okusit jeho blízkost, dotknout se ho svým srdcem, chtějí svým vnitřním zrakem vidět ten zázrak, jímž je Bůh.

Chtěl bych úmyslně povzbudit tuto silnou touhu po Bohu. Její nedostatek způsobuje náš nedobry stav. Ztuhlost a škrobenost našeho života s Bohem je výsledkem nedostatku svaté touhy. Spokojenost se sebou samým je smrtelným nepřítelem jakéhokoli duchovního růstu. Pokud nehoříme touhou, Kristus sám sebe svému lidu zjevovat nebude. On čeká, až ho budeme chtít. Je velice zlé, že na některé z nás čeká velmi velmi dlouho marně.

Každá doba je něčím charakteristická. Právě nyní se nacházíme ve věku překomplikovaného náboženství. Jednoduchost, která je v Kristu, mezi sebou vidíme málokdy. Místo toho máme programy, metody, organizace a spousty nervózních aktivit, které zabírají čas a pozornost, ale nikdy nenaplní touhu srdce. Mělkost naší vnitřní zkušenosti, prázdnota naší chvály a bezduché napodobování světa, které poznamenává naše evangelizační metody, to vše dosvědčuje fakt, že nyní známe Boha jen částečně a jeho pokoj neprožíváme téměř vůbec.

Pokud bychom chtěli nalézt Boha, nespokojeni se všemi vnějšími náboženskými

věcmi, musíme se nejdříve rozhodnout, že ho chceme najít, a poté zvolit ten nejjednodušší postup. Dnes se Bůh stejně jako dříve ukazuje „nemluvněátkům“, zatímco moudrým a opatrným se skrývá v neproniknutelné temnotě. Musíme svůj přístup k němu zjednodušit. Musíme odhodit vše kromě nezbytných základů (a zjistíme, že jich je požehnaně málo). Musíme odstranit veškerou snahu na něj zapůsobit, a přijít k němu s bezelstnou dětskou přímostí. Pokud budeme takto jednat, bezpochyby nám Pán Bůh brzy odpoví.

Když náboženství už řeklo své poslední slovo, zbývá málo, co potřebujeme, kromě samotného Boha. Špatný zvyk hledání Boha a něčeho navíc nám účinně brání najít Boha v plném zjevení. V tom „něčem navíc“ spočívá naše velké prokletí. Pokud vynecháme ono „něco navíc“, brzy nalezneme Boha a v něm to, po čem jsme tajně toužili celý život.

Nemusíme se obávat, že při hledání Boha ochudíme svůj život nebo omezíme hnutí svých otevřených srdcí. Opak je pravdou. Klidně si můžeme dovolit učinit Boha naším Vším, soustředit se na něho Jediného a obětovat pro něj mnohé.

Autor poutavého anglického klasického díla *The Cloud of Unknowing* (Oblak nevědění) nám říká, jak na to. „Pozvedněte své srdce k Bohu s pokorným pohnutím lásky a mějte na mysli jeho samotného, ne něco z jeho dobrých věcí. A dále, zabraňte své mysli přemýšlet o čemkoli jiném než o Bohu samotném. Ať nic jiného neleží ve vaší mysli ani ve vaší vůli než Bůh sám. Toť jest dílo duše, jež Boha nejvíce blaží.“

Autor nám opět doporučuje, abychom se na modlitbách stále zbavovali všeho, dokonce i své teologie. „Jelikož na tom je dostatek, pouze doptávat se přímo Boha, pro žádnou jinou příčinu než pro něho samotného.“ Přesto všechny jeho myšlenky jsou jasně podloženy základem novozákonních pravd, protože „jím samotným“ míní „Boha, jenž vás utvořil, vykoupil a milostivě povolal do vašeho postavení“. A jde mu o jednoduchost: Kdyby naše zbožnost byla „pojmuta a zavinuta v jediném slově, jehož byste se měli přidržet, vezměte sobě kratoučké slovo, protože čím kratší, tím lepší a tím více se shoduje s působením Ducha. A takovým slovem je Bůh, který je láska“.

Když Hospodin rozdělil Kanaan mezi izraelské kmeny, Lévi neobdržel žádný podíl ze země. Bůh mu prostě řekl: „Já jsem tvůj podíl a tvé dědictví,“ a těmito slovy ho učinil mnohem bohatším, bohatším nad všechny jeho bratry, nad všechny krále a panovníky, kteří kdy žili na tomto světě. A to je duchovní princip, který stále platí pro všechny kněze Nejvyššího Boha.

Člověk, který má svůj poklad v Bohu, má všechno v tom Jediném. Mnoho obvyklých pokladů mu může být odepřeno, nebo bude-li mu dovoleno je mít, radost z nich bude tak usměrněna, že už se nikdy nestanou nezbytnými pro jeho štěstí. Anebo pokud se bude muset dívat na to, jak jeden po druhém odcházejí, sotva pocítí ztrátu, protože má Zdroj všeho a v něm všechno uspokojení, radost i potěšení. Ať ztratí cokoli, ve skutečnosti neztrácí nic, protože nyní má všechno v tom Jediném a má to v čistotě, právem a navěky.

Můj Bože, okusil jsem tvou dobrotu a to mě naplňuje uspokojením a zároveň mě to nabádá chtít víc. Jsem si bolestně vědom toho, že potřebuji další milost. Stydím se za svůj nedostatek touhy. Můj Bože, trojjediný Bože, chci po tobě toužit, chci být naplněn touhou, žízním po ještě větším prohloubení své žízně. Ukaž mi svou slávu, prosím tě, abych tě mohl doopravdy znát. Ve své milosti ve mně započni nové dílo lásky. Řekni mé duši: „Pozvedni se, moje milovaná

a naplněná světlem, a vzlétni vzhůru. " A pak mi dej milost se pozvednout a následovat tě vzhůru z této nížiny utopené v mlze, kde už tak dlouho bloudím. Ve jménu Pána Ježíše Krista. Amen.

Požehnané prázdné ruce

*Blaze chudým v duchu,
neboť jejich je království nebeské (Mt 5,3)*

Dříve než Bůh učinil na zemi člověka, stvořil pro jeho výživu a radost svět plný užitečných a příjemných věcí. V příběhu o stvoření v knize Genesis se o nich mluví jako o „věcech“. Byly vytvořeny pro potřebu člověka, ale vždy pro něj měly být vnějšími věcmi, které mu mají sloužit. A v hloubi duše člověka byla svatyně, kde nemohl sídlit nikdo menší než samotný Bůh. V nitru člověka byl, Bůh a okolo něj tisíce darů, jimiž ho Bůh zahrnul.

Ale hřích všechno zkomplikoval a Boží dary se staly potenciálním zdrojem zkázy lidské duše.

Naše strastiplná cesta se započala ve chvíli, kdy byl Bůh přinucen opustit svou svatyni v nitru člověka a tak do ní mohly vstoupit „věci“. „Věci“ v lidském srdci zvítězily. Lidé dnes nemají od přirozenosti ve svém srdci pokoj, protože už v něm nevládne Bůh, ale od chvíle mravního zatmění v lidském srdci svádí samozvaní vetřelci a násilníci lýtý boj o místo na trůnu.

To není pouhá metafora, ale přesná analýza našeho duchovního problému. Lidské srdce je prorostlé pevnými kořeny padlého života, jehož přirozeností je něco vlastnit, a to za každých okolností. Pronikavě a vášnivě prahne po „věcech“. Zájmeno „můj“ vypadá napsané celkem nevinně, ale jeho neustálé a všeobecné užívání o něčem svědčí. Vyjadřuje skutečně hříšnou lidskou přirozenost lépe než tisíc teologických svazků. Je to jev příznačný pro naši těžkou nemoc. Kořeny našeho srdce vrostly do věcí a my se děsíme vytrhnout byt' jen jeden jediný kořínek ze strachu, abychom nezemřeli. Věci se pro nás staly nezbytnými, k čemuž nikdy nemělo dojít. Boží dary zaujaly Boží místo a celý přirozený řád je touto strašlivou záměnou narušen.

Náš Pán měl na mysli tuto tyranii věcí, když řekl svým učedníkům: „Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, nes každého dne svůj kříž a následuj mne. Neboť kdo by chtěl zachránit svůj život, ten o něj přijde; kdo však přijde o život pro mne, zachrání jej“ (L 9,23-24).

Pokud si tuto pravdu rozdělíme na části, abychom jí lépe porozuměli, vidíme, že každý z nás má v sobě jakoby nepřítele, kterého ke své vlastní škodě toleruje. Ježíš ho nazval „tvůj život“ a „ty sám“. My bychom ho mohli nazvat *život pro sebe*. Jeho hlavní charakteristikou je touha vlastnit, což naznačují i slova jako „zisk“ či „výdělek“. Pokud dovolíme tomuto nepříteli, aby v nás žil, nakonec ztratíme všechno. Pokud se mu vzepřeme a vzdáme se všeho pro Krista, nakonec neztratíme nic, ale vše zachováme pro život věčný. Také zde máme návod, jak nejúčinněji tohoto nepřítele zničit: je to kříž. „Nes každého dne svůj kříž a následuj mne.“

Cesta k hlubšímu poznání Boha vede osamělým údolím lidské chudoby a zřeknutí se všech věcí. Blahoslavení, jejichž je království, to jsou ti, kdo se zřekli všech vnějších věcí a vykořenili ze svých srdcí veškerou touhu vlastnit. Takoví jsou „chudí v duchu“. Dosáhli stavu, který je vnitřní paralelou k vnějším podmínkám

obyčejného žebráka v ulicích Jeruzaléma; takový je skutečný význam slova „chudý“, když ho Kristus používá. Tito blahoslavení chudí už více nejsou otroky věcí. Zlomili jeho utlačovatele, ale ne bojem, nýbrž tím, že se vzdali. A přestože jsou svobodni od všeho vlastnictví, všechno je jejich. „Jejich je království nebeské.“

Prosím vás, berte to vážně. Není to myšleno jako pouhá biblická nauka určená k založení do paměti po bok neurčitého shluku ostatních nauk. Je to ukazatel na cestě k zelenějším pastvinám, stezka protínající svahy Boží hory. Ať ji nemíneme, chceme-li postupovat dále v tomto svatém hledání. Ve správný čas musíme učinit tento krok. Pokud odmítneme, už nepokročíme dál.

Jak se často stává, i tento novozákonní princip duchovního života je nejlépe zobrazen ve Starém zákoně. Příběh o Abrahamovi a Izákovi nám podává dramatický obraz života člověka, který se vzdal, a zároveň znamenitý komentář k prvnímu blahoslavenství.

Když se Izák narodil, byl už Abraham starý, tak starý, že by mohl být jeho dědečkem, a stal se okamžitě radostí a modlou Abrahamova srdce. Od chvíle, kdy se Abraham poprvé sklonil a vzal do náručí toho malého tvorečka, stal se zaníceným otrokem lásky ke svému synu. Je pochopitelné, že Bůh udělal vše možné, aby řekl své k síle této náklonnosti. Děťátko představovalo pro otcovo srdce všechno posvátné - Boží zaslíbení, smlouvy, léta naděje a dlouhodobý sen o Vykupiteli. Sledoval ho, jak roste z dítěte v muže, a jeho život byl srdci toho starého muže dražší a dražší, až tento vztah začínal být nebezpečný. A právě v této chvíli zasáhl Bůh, aby zachránil otce i syna od následků nepročištěné lásky.

„Vezmi svého syna,“ řekl Bůh Abrahamovi, „svého jediného syna Izáka, kterého miluješ, odejdi do země Mórija a tam ho obětuj jako oběť zápalnou na jedné hoře, o které ti povím!“ (Gn 22,2). Svatopisec nám nedává zblízka nahlédnout do agónie té noci na svazích blízko Beeršeby, kde stařec vedl svůj spor s Bohem, ale my si s úctou a bázní můžeme představit shrbenou postavu vroucně a usilovně se modlící v samotě pod hvězdami. Snad až do příchodu toho, který byl větší než Abraham a který se usilovně modlil v Getsemanské zahradě, nezažila lidská duše takovou smrtelnou bolest. Kéž by ten muž sám mohl zemřít. To by bylo tisíckrát snazší, protože už byl starý a zemřít neznamenal pro někoho, kdo už tak dlouho chodil s Bohem, žádné velké utrpení. Krom toho, ta poslední chvíle by byla radostná, pohasínajícím zrakem by viděl svůj sen dolehnout na silná ramena svého syna, který by žil a nesl dál abrahamovskou linii a v jehož životě by se plnila Boží zaslíbení svěřená Abrahamovi v Uru Kaldejském.

Jak by mohl zabít toho chlapce! I kdyby jeho zraněné a protestující srdce souhlasilo, jak si mohl dát dohromady tento čin se zaslíbením: „Z Izáka bude pocházet tvé potomstvo“? Toto byla Abrahamova zkouška ohněm a on i v největším žáru obstál. Ještě když hvězdy zářily jako pronikavé stříbrné hroty nad stanem, kde ležel spící Izák, a dlouho předtím, než šedavý rozbřesk začal barvit východní obzor, starý světec učinil rozhodnutí. Obětuje svého syna, jak mu Bůh nařídil, a *pak bude Bohu důvěřovat, že ho vzkřísí z mrtvých*. To bylo řešení, které v tmavé noci našlo jeho bolavé srdce, jak píše autor epištoly Židům, a potom „za časného jitra“ vstal, aby ten plán uskutečnil.

Je nádherné vidět, že i když se Abraham mýlil v Boží metodě, přesto správně vnímal tajemství Božího velkého srdce. A řešení celé záležitosti je v souladu s Novým zákonem: „Kdo něco ztratí pro mne, nalezne to.“

Bůh nechal starého trpícího muže dojít až k bodu, kdy už nemohl couvnout, a pak mu zabránil vztáhnout na chlapce ruku. A udivenému patriarchovi pak v podstatě říká: „Je to v pořádku, Abrahame. Ve skutečnosti jsem nikdy nechtěl, abys toho

chlapce zabil. Jen jsem ho chtěl odsunout z chrámu tvého srdce, abych tam mohl neomezeně vládnout já sám. Chtěl jsem napravit to, co bylo ve tvé lásce zkaženého. Nyní měj svého chlapce živého a zdravého. Vezmi ho a vraťte se do svého stanu. Teď vím, že se bojíš Boha, neboť jsi mi neodepřel svého syna, svého jediného syna."

Pak se nebe otevřelo a byl slyšet hlas: „Přisáhl jsem při sobě, je výrok Hospodinův, protože jsi to učinil a neodepřel jsi mi svého jediného syna, jistotně ti požehnám a tvé potomstvo jistotně rozmnožím jako nebeské hvězdy a jako písek na mořském břehu. Tvé potomstvo obdrží bránu svých nepřátel a ve tvém potomstvu dojdou požehnání všechny pronárody země, protože jsi uposlechl mého hlasu" (Gn 22,16-18).

Starý Boží muž pozvedl svou hlavu, aby odpověděl na tento hlas. Stál na hoře, silný, čistý a vznešený, muž vyvolený Bohem k zvláštnímu poslání, přítel a oblíbenec Nejvyššího. V té chvíli byl úplně odevzdaný, naprosto poslušný, člověk s prázdnýma rukama. Vše, na čem mu záleželo, soustředil do osoby svého drahého syna, a Bůh mu to vzal. Bůh mohl začít s okrajovými částmi Abrahamova života a postupovat směrem k jeho středu, ale on zvolil rychlý zásah přímo do srdce, aby bylo rychle po bolestivé operaci. Ve svém jednání nakládal hospodárně s prostředky i s časem. Byla to krutá a bolestivá rána, ale účinná.

Už jsem řekl, že Abraham neměl vůbec nic. Ale nebyl tento chudý muž bohatým? Vše, co měl dříve, stále sloužilo k jeho potěše: ovce, velbloudi, stáda a všemožné statky. Měl také svou ženu a své přátele, a nadevše měl svého syna Izáka v bezpečí po svém boku. Měl všechno, *ale nevládnul nic*. V tom tkví ono duchovní tajemství. To je ta sladká teologie srdce, kterou je možno se naučit pouze v sebezapření. Knihy systematické teologie toto opomíjejí, ale moudří to pochopí i tak.

Po takové hořké, ale požehnané zkušenosti si myslím, že slovo „můj“ už nikdy nemělo pro Abrahama stejný význam. Původní smysl vlastnictví, který vyvolává, se vytratil z Abrahamova srdce. *Věci* byly navždy vyvrženy. Staly se pro něj vnějšími. Jeho nejhlubší nitro od nich bylo osvobozeno. Svět říkal: „Abraham je bohatý,“ ale starý patriarcha se jen usmíval. Nemohl jim to vysvětlit, ale věděl, že nemá nic, že jeho opravdový poklad leží v jeho srdci a je věčný.

Není pochyb o tom, že takové vlastnické lpění na věcech je jedním z nejškodlivějších životních zvyků. Je tak přirozené, že jen zřídka bývá odhaleno jako zlo, ale jeho důsledky jsou tragické.

Často se nemáme k tomu, abychom se pro Pána vzdali svých pokladů, protože se obáváme o jejich bezpečnost. To platí zvláště, pokud těmi poklady jsou naši milovaní příbuzní či přátelé. Ale takové obavy jsou zbytečné. Pán nepřišel ničit, ale zachraňovat. Vše, co mu odevzdáme, je v bezpečí a to, co mu neodevzdáme, nikdy ve skutečném bezpečí není.

Také bychom mu měli předat svá obdarování a svůj talent. Měli bychom na ně pohlížet jako na to, čím skutečně jsou, totiž že nám je propůjčil Bůh, a nikdy bychom je neměli v žádném smyslu považovat za své vlastní. Už nemáme žádné právo požadovat uznání za své zvláštní schopnosti o nic víc než za své modré oči nebo silné svaly. „Kdo ti dal vyniknout? Máš něco, co bys nebyl dostal?“ (1 K 4,7).

Křesťan, který si dostatečně uvědomuje, že i sám sebe zná jen málo, zpozoruje na sobě příznaky tohoto vlastnického neduhu a bude litovat, že je nachází ve vlastním srdci. Pokud je jeho touha po Bohu dost silná, bude s tím chtít něco udělat. Co by tedy měl dělat?

Ze všeho nejdříve by se měl přestat obhajovat a zanechat všech pokusů omlouvat sám sebe, jak ve svých vlastních očích, tak před Bohem. Každý, kdo

obhajuje sám sebe, nebude mít za svého obhájce nikoho jiného než sám sebe, ale když bezbranný přijde před Boha, bude ho obhajovat sám Bůh. Hledající křesťan ať zašlape do země každou úlisnost svého proradného srdce a trvá na upřímném a otevřeném vztahu s Pánem.

Pak ať má na paměti to, že se zde jedná o svatou záležitost. Žádné bezstarostné či běžné jednání nebude postačovat. Ať jde za Bohem s plnou rozhodností být vyslyšen. Ať trvá na tom, aby Bůh přijal všechno, co je mu drahé, aby vzal všechny věci z jeho srdce a aby tam sám panoval v moci. Možná bude třeba, aby byl konkrétní a jmenoval věci a lidi jménem jednoho po druhém. Pokud zvolí dost drastickou cestu, může zkrátit čas své trýzně z let na minuty a vejít do dobré země dlouho před svými pomalejšími bratry, kteří si hýčkají své pocity a zůstávají opatrní při svém jednání s Bohem.

Nezapomínejme, že tato pravda se nedá mechanicky naučit jako fyzika. Musíme ji *zažít*, dříve než ji plně poznáme. Musíme ve svých srdcích prožít Abrahamovu trpkou a drsnou zkušenost, jestliže máme obdržet požehnání, které ji následuje. Toho dávného prokletí se nezbavíme bezbolestně; ten sveřepý skrblík v našem nitru si poslušně nelehne a nezemře na náš rozkaz. Musí být vytržen z našeho srdce jako rostlinka ze země, musí být v bolestech vytažen jako zub z dásně. Musí být vyhnán z naší duše násilím, tak jako Kristus vyhnal penězoměnce z chrámu. Bude nutno se obrnit proti jeho lítostivému škemrání, ve kterém musíme rozpoznat počátek své sebelítosti, jednoho z nej hanebnějších hříchů lidského srdce.

Jestliže chceme více a hlouběji poznávat Boha, musíme jít cestou sebezapření. A pokud se vydáváme cestou následování a hledání Boha, dříve nebo později budeme podrobeni této zkoušce. Abraham svou zkoušku ve svém čase tak nevnímal, ovšem kdyby se obrátil jiným směrem, než se obrátil, celá historie Starého zákona by se odvíjela jinak. Bůh by si bezpochyby našel jiného služebníka, ale pro Abrahama by to byla nevýslovně tragická ztráta. A proto každý z nás jeden po druhém budeme zkoušeni, možná aniž bychom o tom věděli. Z té zkoušky nebude dvanáct různých východisek, ale pouze jedno a jedna alternativa. A celá naše budoucnost bude záviset na naší volbě.

Otče, chci tě poznávat, ale mé zbabělé srdce má strach vzdát se svých potěšení. Nemohu se s nimi rozloučit bez toho, aby mi srdce krvácelo, a nechci před tebou zakrývat tu hrůzu z jejich ztráty. Třesu se, ale přesto přicházím. Prosím, vytrhni z mého srdce všechny věci, které jsem tak dlouho miloval, až se staly součástí mého já, abys mohl vejít a přebývat tam jako jediný Pán. A pak učiníš z mého srdce svůj slavný trůn. Mé srdce již více nebude potřebovat sluneční světlo, protože ty budeš jeho světlem a noci už tam nebude. Ve jménu Pána Ježíše Krista. Amen.

Odstraňte oponu

*Protože Ježíš obětoval svou krev, smíme se, bratří, odvážit vejít do svatyně.
(Ž 10,19)*

Asi žádný ze slavných výroků církevních otců není tak proslulý jako Augustinův: „Stvořil jsi nás pro sebe a nepokojné jest srdce naše, dokud nespočine v Tobě.“

Velký světec zde v několika slovech shrnul původ a dějiny srdce člověka a lidského pokolení vůbec. Bůh nás stvořil pro sebe samotného. To je jediné vysvětlení, které může uspokojit srdce myslícího člověka, ať už jeho smělý rozum říká cokoli. Jestliže pochybená vzdělanost a převrácené myšlení povede člověka k jinému závěru, těžko pro něj nějaký křesťan může něco udělat. Takovému člověku já nemám co říct. Já se obracím k těm, které už v minulosti v skrytu vyučovala Boží moudrost. Mluvím k žíznícím srdcím, jejichž touha byla probuzena Božím dotekem, a proto nepotřebují žádný rozumový důkaz. Jejich neklidné srdce je pro ně tím pravým důkazem.

Bůh nás stvořil pro sebe samotného. Malý katechismus, „ustanovený Westminsterským shromážděním“, pokládá tu pradávnu otázku co a proč a odpovídá na ni krátkou větou, kterou bychom těžko hledali v díle neinspirovaném Duchem. „Otázka: Co je nejvyšším cílem člověka? Odpověď: Nejvyšším cílem člověka je oslavovat Boha a věčně se z něj radovat.“ S tím se ztotožňuje dvacet čtyři starců, kteří padají na kolena, aby oslavovali toho, kdo je živ na věky věků: „Jsi hoden, Pane a Bože náš, přijmout slávu, čest i moc, neboť ty jsi stvořil všechno a tvou vůlí všechno povstalo a jest“ (Zj 4,11).

Bůh nás stvořil ze své vůle a stvořil nás tak, abychom spolu s ním mohli ve svatém obecenství okoušet vzácné a tajemné sdílení spřízněných bytostí. Zamýšlel pro nás život, kdy ho budeme vidět, budeme s ním žít a on se bude usmívat na svá milovaná stvoření. Ale my jsme se provinili „hanebnou vzpourou“, o které mluví Milton, když popisuje vzpuru satana a jeho zástupců. Odešli jsme od Boha. Přestali jsme ho poslouchat a milovat a ve strachu a s pocitem provinění jsme uprchli co nejdál z jeho přítomnosti.

Ale kdo může uprchnout z jeho přítomnosti, když nebesa ani nebesa nebes ho nemohou pojmout a když, jak dosvědčuje Šalomounova moudrost, „Duch Hospodinův naplnil zemi“? Hospodinova všudypřítomnost je jedna věc, je to závažná skutečnost nutně plynoucí z jeho dokonalosti, ale jeho *zjevná* přítomnost je něco úplně jiného, před ní jsme uprchli, abychom se jako Adam skryli mezi stromy v rajské zahradě anebo se s pláčem odvrátili jako Petr: „Odejdi ode mne, Pane, neboť já jsem člověk hříšný.“

A tak je i život člověka na zemi životem bez oné přítomnosti, životem bolestně odtrženým od „požehnaného středu“, který je pro nás správným a náležitým místem k přebývání, naším prvotním stavem, který jsme si neudrželi a jehož ztráta je důvodem našeho neutuchajícího nepokoje.

Celé Boží dílo spasení tkví v odčinění tragických následků oné hanebné vzpoury a v našem navrácení se do správného a věčného vztahu s Bohem. Pro tento účel bylo nutné, aby naše hříchy byly uspokojivě odstraněny, aby mohlo dojít k úplnému smíření a otevřela se cesta k opětovnému vědomému obecenství s Bohem a k životu v jeho přítomnosti. Bůh nás tedy svým neustálým působením na naše srdce vede k návratu. Toho si poprvé všimneme ve chvíli, kdy naše nepokojné srdce zatouží po Boží přítomnosti a kdy si řekneme: „Vstanu a půjdu k svému Otci.“ To je první krůček, a jak řekl čínský mudrc Lao-c', „Cesta dlouhá tisíc mil začíná prvním krůčkem“.

Vnitřní cesta duše z pustin hříchu do radostné Boží přítomnosti je nádherně ilustrována na příkladu starozákonního Stánku. Navracející se hříšník nejprve vstoupil na vnější nádvoří, kde obětoval krvavou oběť na bronzovém oltáři a omyl se v nádobě, která stála vedle něj. Potom skrze oponu vešel do svatyně, kam nesmělo zasáhnout přirozené světlo a kde pouze zlatý svícen, který znázorňoval Ježíše jako světlo světa, osvětloval vše svým jemným světlem. Také tam byl obětní chléb, který ukazoval na Ježíše jako na chléb života, a kadidlový oltář, symbol neutuchávajících

modliteb. Přestože takto Boží ctitel okusil mnoho radosti, nevstoupil ještě do Boží přítomnosti. Další opona oddělovala svatyni svatých, kde nad příkrovem archy spočívala samotná Boží sláva. V době, kdy stál Stánek, mohl do svatyně svatých vstupovat pouze nejvyšší kněz, a to jen jednou za rok, s krví, kterou obětoval za své hříchy i za hříchy svého lidu. Právě tato opona byla roztržena, když náš Pán na Kalvárii odevzdal svého ducha, a Písmo vysvětluje, že toto roztržení opony otevřelo cestu každému Božímu ctiteli na světě, aby přišel novou a živou cestou přímo do Boží přítomnosti.

Vše v Novém zákoně odpovídá tomuto starozákonnímu obrazu. Vykoupení již více nemusí strachy váhat před vstupem do svatyně svatých. *Bůh si přeje, abychom přišli do jeho přítomnosti a zůstávali v ní po celý život.* To bychom měli znát z vědomé zkušenosti. Je to více nežli učení, které je třeba zastávat; je to život, který je třeba žít každým okamžikem a každým dnem.

Plamen Boží přítomnosti byl životodárným principem lévijského řádu. Bez ní by všechny směrnice v souvislosti se Stánkem byly jen literami jakéhosi neznámého jazyka, neměly by žádný význam ani pro Izrael, ani pro nás. Nejvýznamnější skutečností bylo to, že *Jahve tam přebýval*, že Boží přítomnost čekala za oponou. A stejně tak je Boží přítomnost ústředním motivem křesťanství. Jádrem křesťanského poselství je Bůh čekající na své vykoupené děti, až s plným vědomím vejdou do jeho přítomnosti. Pojetí křesťanství, které je teď zrovna v kursu, zná tuto přítomnost pouze teoreticky. Nezdůrazňuje, že výsadou křesťana je prožívat realitu Boží přítomnosti už dnes. Podle učení dnešního křesťanství je naše postavení sice ukotveno v Boží přítomnosti, ale nenajdeme ani zmínku o potřebě prožívat tuto přítomnost ve skutečnosti. Ohnivý zápal, který vedl lidi, jako byl McCheyne, úplně chybí. A dnešní generace křesťanů měří sebe sama touto nedokonalou zásadou. Nenáležitá spokojenost nahradila zanícenou touhu. Stačí nám spočinout v našem *právním* postavení a absence osobní zkušenosti nás většinou z míry příliš nevyvádí.

Kdo je ten za oponou, který se projevuje v ohnivých znameních? Není to nikdo jiný než Bůh sám, "jeden Bůh, Otec všemohoucí, Stvořitel nebe i země, všeho viditelného" a „jeden Pán Ježíš Kristus, jednorozený Syn Boží, který se zrodil z Otce přede všemi věky, Bůh z Boha, Světlo ze Světla, pravý Bůh z pravého Boha, zrozený, nestvořený, jedné podstaty s Otcem“ a „Duch svatý, Pán a Dárce života, který z Otce i Syna vychází, s Otcem i Synem je zároveň uctíván a oslavován“.* A přesto je tato Nejsvětější Trojice jediný Bůh, protože „ctíme jednoho Boha v Trojici, a Trojici v jednotě bez míšení osob a bez rozlučování podstaty. Jiná jest totiž osoba Otce, jiná Syna, jiná Ducha svatého, ale Otce i Syna i Ducha svatého jedno jest Božství, rovná sláva, společná velebnost“.** Tak zní část starého vyznání a také to tvrdí inspirované Slovo.

* Tento citát pochází ze starocírkevního Nikajsko-Caři-hradského vyznání - pozn. red.

** Tento citát pochází z Athanasiova vyznání - pozn. Red.

Za oponou je Bůh, po kterém dnešní svět s podivnou nedůsledností tápe, „zda by se ho snad nějakým způsobem nemohl dopátrat“. Do jisté míry odhalil sám sebe v přírodě, ale dokonale tak učinil ve svém vtělení. Nyní čeká, aby pokorným a lidem čistého srdce v ohromující plnosti zjevil sám sebe.

Svět hyne z neznalosti Boha a Církev hladová, neboť neprožívá jeho přítomnost. Okamžitým lékem na většinu našich duchovních neduhů by bylo vstoupit ve své duchovní zkušenosti do Boží přítomnosti, náhle si uvědomit, že jsme v Bohu a Bůh je v nás. Byli bychom pozdviženi z naší politováníhodné malichernosti a naše srdce

by se otevřelo. Byly by vypáleny všechny nečistoty z našeho života, tak jako byly v keři, ve kterém přebýval Bůh, spáleny plísně a škůdci.

Jaký široký svět, jaký nesmírný oceán je Bůh a Otec našeho Pána Ježíše Krista. Je věčný, to znamená, že byl dříve než čas a je na času naprosto nezávislý. Čas začal v něm a skončí také v něm. Bůh mu nevzdává hold ani jím netrpí žádnou změnu. Je *neměnný*, to znamená, že nikdy ani v nejmenším neprošel ani nikdy neprojde žádnou změnou. Při změně by musel postoupit od lepšího k horšímu nebo od horšího k lepšímu. Nemůže ani jedno, protože je dokonalý. Nemůže se stát dokonalejším, a kdyby se měl stát méně dokonalým, stal by se někým menším než Bohem. Je *vševědoucí*, to znamená, že volně a bez jakéhokoli úsilí ví o veškeré hmotě i veškerém duchu, o všech vztazích a událostech. Nemá žádnou minulost a žádnou budoucnost. On je a žádný omezující či kvalifikující přívlastek, který se užívá u stvoření, se k němu nemůže vztahovat. On je *láska, milost a spravedlnost*, on je *svatost* tak nevýslovná, že nesnese žádné srovnání či obraz. Pouze oheň o něm může dát vzdálenou představu. Zjevil se v hořícím keři, v ohnivém sloupu přebýval po celou dobu putování pouští. Oheň, který zazářil mezi křídly cherubů ve svatyni svatých, byl v čase slávy Izraele nazýván „šekíná“, sláva Hospodinovy přítomnosti, a když staré uvolnilo místo novému, přišel o letnicích a v ohnivých jazycích spočinul na hlavě všech učedníků.

Spinoza psal o intelektuální lásce k Bohu a do jisté míry má pravdu, ale nejvyšší láska k Bohu není intelektuální, nýbrž duchovní. Bůh je duch a jen duch člověka ho může skutečně poznat. V hloubi lidského ducha musí hořet plamen, nebo jeho láska není tou pravou láskou k Bohu. Velkými v Božím království jsou ti, kdo Boha milovali více než druzí. Všichni dobře víme, kteří to jsou, a s radostí vzdáváme hold hloubce a čistotě jejich oddanosti. Stačí se jen na chvíli zastavit a jejich jména procházejí kolem nás z bran mramorových paláců, vonící myrhou, aloe a skořicí.

Frederick Faber byl jedním z těch, kdo dychtí po Bohu jako laň po bystré vodě. Míra, jaké se jeho hledajícímu srdci dostalo zjevení o Bohu, zapálila celý život tohoto dobrého muže plamenem lásky, který snad mohl překonat i oddanost serafínů před trůnem. Jeho láska k Bohu zahrnovala stejným dílem všechny tři Boží osoby, ačkoliv ke každé z nich snad cítil zvláštní druh lásky. O Bohu Otci zpívá:

*Jen tiše dlít s Ním v myšlenkách,
kdo zná nesmírnou tu radost!
V myšlenkách opájet se jménem tím,
svět nemá větší blaženost.
Ježíšův Otec, toť láska sama!
Jak jen bude nádherné
padnout před trůnem Tvým
a své oči sytit v kráse Tvé!*

Jeho láska k osobě Krista byla tak mocná, že ho málem strávila, hořela v něm jako vzácné a svaté bláznovství a plynula z jeho rtů jako roztavené zlato. V jednom ze svých kázání říká: „Kamkoli se obrátíme v Boží církvi, tam je Ježíš. Je pro nás začátkem, středem i cílem všeho... Není nic dobrého, nic svatého, nic krásného, nic radostného, čím by on pro své služebníky nebyl. Nikdo nemusí být chudý, protože Kristus může být jeho majetkem. Nikdo nemusí být vyvržencem, protože Ježíš je nebeskou radostí a jeho radost vstupuje do utrápeného srdce. Mnoho věcí můžeme přehánět, ale nikdy nemůžeme příliš zveličít svůj závazek vůči Ježíšovi nebo jeho lásku k nám, která oplývá soucitem. Celý svůj život můžeme mluvit o Ježíši, a přesto

se nikdy nedobereme konce vzácných věcí, které se o něm dají říct. Věčnost nebude stačit na to, abychom ho cele poznali a dost ho chválili za vše, co udělal. Tam to však už nebude vadit, protože budeme navěky s ním a nebudeme toužit po ničem jiném.“ A takto oslovuje našeho Pána:

*Miluji Tě tak, že nevím,
jak lásku svou jenom mohu ovládnout.
Tvá láska je jak mocný plamen
stravující duši mou.*

Faberova planoucí láska se vztahovala také na Ducha svatého. Jeho božství a úplnou rovnost s Otcem a Synem nejenže plně uznával ve své teologii, ale také ho ustavičně oslavoval ve svých písních a modlitbách. On doslova tiskl své čelo k zemi ve vroucím uctívání třetí osoby Trojice. V jednom ze svých velkolepých chvalozpěvů na Ducha svatého takto shrnuje svou vřelou oddanost:

*Svatý Duchu, nádherný a strašný!
Mé srdce již se láme vedví,
když Tvou něhu, lásku zří
k ubohému hříšníkovi.*

Riskoval jsem suchopárnost, když jsem se uchýlil k citacím, ale bylo to proto, abych na výrazném příkladě ukázal to, co jsem chtěl vyjádřit, totiž to, že Bůh je tak neskonale nádherný, zcela a nevýslovně úžasný, že jen on sám může vrchovatě naplnit nejhlubší potřeby celé naší přirozenosti, ať už je jakkoli tajemná a hluboká. Bohoslužba, jak ji znal Faber (který je jen jedním z nespočetného množství), nemohla vycházet z pouhé doktrinární znalosti o Bohu. Srdce schopná „zlomit se láskou“ k Bohu jsou ta, která už přebývala v jeho přítomnosti a hleděla na Boží majestát. Lidé se zlomeným srdcem disponovali kvalitou, kterou obyčejní lidé neznali, ani ji nechápali. Jejich řeč byla obvykle prodchnuta duchovní autoritou. Ocitli se v Boží přítomnosti a pak to, co viděli, sdíleli s ostatními. Byli to proroci, ne učitelé zákona, jelikož zákoník mluví o tom, co četl, ale prorok mluví o tom, co viděl.

Toto rozlišení není jen pomyslné. Mezi zákoníkem, který četl, a prorokem, který viděl, je nebetyčný rozdíl. Dnes se to jen hemží zákoníky, ale kde jen jsou proroci? Tvrdý hlas zákoníka se nese nad evangelikálním hnutím, ale Církev čeká na jemný hlas světce, který by pronikl oponou a vnitřním zrakem patřil na zázrak, jímž je Bůh. A přesto, proniknout do Boží přítomnosti a plnými doušky ji zakoušet je privilegium dané každému Božímu dítěti.

Opona byla odstraněna roztržením Ježíšova těla, z Boží strany nám nic nebrání vstoupit do svatyně svatých, tak proč stále otálíme? Proč jsme spokojeni s tím, že budeme přebývat po všechny své dny na jejím prahu a nikdy nevejdeme dovnitř, abychom spatřili Boha? Slyšíme ženicha, jak říká: „Dopřej mi zahlédnout tvou tvář, dovol mi hlas tvůj slyšet. Jak lahodný je tvůj hlas! Jak půvabnou máš tvář!“ (Pís 2,14). Cítíme, že toto volání patří nám, ale stále nejedeme blíže, a léta ubíhají a my stárneme a jsme čím dál tím více unaveni přebýváním na vnějších nádvořích stánku. Co nám brání?

Odpověď, kterou slyšíme nejčastěji, že jsme „chladní“, vše nevysvětlí. Je zde něco mnohem vážnějšího než pouhý chlad, něco, co se skrývá za tím chladem a může být jeho příčinou. Co to je? Co jiného než opona v našem srdci, která nebyla odstraněna jako ta chrámová, opona, která stále zabraňuje průchodu světla a skrývá

před námi Boží tvář. Je to opona naší padlé tělesné přirozenosti, která stále žije v našem nitru neodsouzena, neukřižována a nezapřena. Je to hustě tkaná opona života pro sebe sama, jejíž existenci jsme si po pravdě nikdy nepřiznali, za kterou se potajmu stydíme, a proto jsme ji nikdy nepostoupili soudu na kříži. Na této neprůhledné oponě není nic tajemného ani ji není těžké rozpoznat. Stačí se jen podívat do svého srdce a uvidíme ji tam, i když přešívánou, záplatovanou a spravovanou, ale přesto tam tento nepřítel a překážka našeho duchovního růstu bude.

Opona v našich srdcích není nic pěkného; není to nic, o čem bychom obyčejně rádi hovořili, ale já se obracím k žíznícím duším, které se rozhodly následovat Boha, a vím, že se neodvrátí jen proto, že cesta dočasně vede potměnými návršími. Boží nutkání v jejich nitru zajistí, že ve svém hledání budou pokračovat. Postaví se čelem k realitě, ať je jakkoli nepříjemná, a podstoupí utrpení kříže pro radost, která leží před nimi. A tak mohu směle přistoupit k označení pomyslných nitek, ze kterých je opona utkána.

Je utkána z jemných nitek našeho vlastního života, z propojených hříchů lidského ducha. Není to něco, co děláme, ale to, kým *jsme*, a v tom tkví jejich rafinovanost a síla.

Abych byl konkrétní, hříchy vlastního já jsou tyto: samospravedlnost, sebelítost, sebevědomí, soběstačnost, samolibost, sebeláska a celý zástup jim podobných. Jsou zakotveny příliš hluboko v naší přirozenosti a jsou natolik její součástí, že si jich těžko všimneme, dokud na ně neposvítí Boží světlo. Hrubší projevy těchto hříchů jako samolibost, exhibicionismus, sebesprosazování se podivným způsobem tolerují u křesťanských vůdců, dokonce i v bezhříšných ortodoxních kruzích. Jsou tak na očích, že pro mnoho lidí se v podstatě ztotožňují s evangeliem. Doufám, že to nebude příliš cynické, když řeknu, že dnes se zdají být nezbytnými pro získání popularity v některých částech viditelné Církve. Prosazování sebe pod pláštíkem prosazování Krista je dnes tak běžné, že už si toho málokdo všimne.

Dalo by se předpokládat, že správné vyučování nauk o lidské zkaženosti a potřebě ospravedlnění Kristovou spravedlností stačí k tomu, abychom byli osvobozeni od hříchů vlastního „já“, ale tak to nefunguje. Vlastní já může žít nerušeno u samotného oltáře. Může sledovat, jak krvácející Oběť umírá, a nebýt ani v nejmenším zasaženo. Může bojovat za reformační víru a výmluvnými slovy hlásat spasení z milosti a přitom to vše činit pouze ve své vlastní síle. Po pravdě řečeno, křesťanovo „já“ je dnes živo pouze z ortodoxie a cítí se více doma na biblické konferenci než mezi potřebnými. Náš nedostatek touhy po Bohu poskytuje našemu sobectví vynikající podmínky, aby mohlo vzkvétat a růst.

Vlastní já je neprůhledná opona, která nám zakrývá Boží tvář. Může být odstraněna pouze duchovní zkušeností, nikdy ne samotným vyučováním. Je to stejné jako zkoušet učením odstranit z našeho organismu lepru. Musí to být Boží dílo, které nás osvobodí vykořeněním choroby. Musíme pozvat kříž, aby v nás vykonal své smrtící dílo. Musíme přinést hříchy svého já na kříž k soudu. Musíme se připravit na určitou míru utrpení, kterým prošel náš Spasitel, když trpěl pod Pontským Pilátem.

Nezapomínejme, že když hovoříme o roztržení opony, mluvíme obrazně, a i když je to myšlenka poetická, ba téměř příjemná, ve skutečnosti na ní nic příjemného není. V lidské zkušenosti je tato opona spředená živou duchovní tkání, utkána z citlivé chvějící se hmoty, ze které se skládá celá naše bytost, a dotknout se jí znamená dotknout se nás tam, kde cítíme bolest. Odtrhnout ji pryč znamená zranit nás, způsobit nám bolest a krvácející ránu. Podávat to jinak znamená popírat kříž a

popírat smrt. Na umírání není nic veselého. Roztrhnout drahé a jemné předito, ze kterého je život utkán, nemůže být jiné než hluboce bolestivé. Nicméně to kříž udělal s Ježíšem a udělá to s každým člověkem, který chce být osvobozen.

Dejme si pozor na neodborné zacházení se svým vnitřním světem v naději, že sami roztrhneme oponu. To v nás musí provést Bůh. Naším úkolem je podrobit se a důvěřovat mu. Musíme vyznat, opustit, zavrhnout svůj vlastní život a pak ho pokládat za ukřižovaný. Ale musíme opatrně rozlišovat pasivní „přijetí“ od skutečného Božího díla. Musíme trvat na provedení tohoto díla. Nesmíme se spokojit s úhledným učením o sebeukřižování. To by znamenalo napodobovat Saula a ušetřit ty nejlepší kusy ze stáda beranů a skotu.*

* Narážka na biblické vyprávění o nehodném králi Saulovi, srov. 1 Sam 15 - pozn. Red.

Trvejte na pravdivém uskutečnění tohoto díla, a ono se uskuteční. Kříž je obtížný a smrtelný, ale účinný. Nenechává své oběti na sobě viset navždy. Přejde chvíle, kdy dílo je u konce a trpící oběť umírá. Poté přichází sláva a moc vzkříšení. Bolest je zapomenuta pro radost, že opona je odstraněna, a my vcházíme do skutečného duchovního prožívání přítomnosti živého Boha.

Pane, jak výborné jsou tvé cesty a jak bludné a temné jsou cesty člověka. Ukaž nám, jak zemřít, abychom mohli znovu povstat v novotě života. Roztrhni oponu našeho života odshora dolů, jako jsi roztrhl chrámovou oponu. Chceme přistoupit k tobě v plné jistotě víry. Chceme s tebou pobývat každým dnem na této zemi, abychom mohli přivyknout té slávě, až vstoupíme do tvých nebes, kde budeme s tebou. Ve jménu Pána Ježíše. Amen.

Vnímání Boha

„Okuste a uzříte.“
(Ž 34,9)

Byl to kanovník Holmes z Indie, kdo před více jak pětadvaceti lety upozornil na to, že průměrná lidská víra v Boha má deduktivní charakter. Pro většinu lidí je Bůh deduktivním závěrem, a ne realitou. Je dedukcí důkazů, které lidé považují za dostačující, ale zůstává osobně nepoznán. „On musí být,“ říkají, „a proto věříme, že je.“ Jiní ani tak daleko nejdou a vědí o Bohu jen z doslechu. Nikdy se nenamáhalí promyslet si tuto otázku sami pro sebe, ale slyšeli o Bohu od jiných a uložili svou víru na dno své mysli spolu s dalšími drobkami, které dohromady tvoří jejich celkové vyznání. Pro mnoho dalších není Bůh nic jiného než ideál, jiné jméno pro dobro, krásu nebo pravdu, anebo je pro ně zákonem, životem či oním tvořivým impulsem na rubu existence.

Představy o Bohu jsou různé a je jich velmi mnoho, ale něco mají jejich držitelé společného: neznají Boha z osobní zkušenosti. Nikdy jim ani na mysl nepřišla možnost intimního kontaktu s Bohem. I když uznávají jeho existenci, nepřemýšlejí o něm jako o někom, kdo je poznatelný takovým způsobem, jakým poznáváme věci

nebo lidi.

Je jisté, že křesťané jdou v tomto mnohem dále, alespoň teoreticky. Jejich vyznání vyžaduje, aby věřili v osobního Boha, a také byli vyučováni, že se mají modlit: „Otče, jenž jsi na nebesích.“ Boží charakter osobnosti a otcovství s sebou přináší myšlenku osobního poznání. Toto je uznáváno, jak říkám, teoreticky, ale pro milióny křesťanů není Bůh o nic více skutečný než pro nekřesťany. Procházejí životem se snahou milovat ideál a být oddáni pouhému principu.

Oproti veškeré této mlhavé vágnosti stojí jasné biblické učení, že Boha lze poznat z vlastní zkušenosti. Milující Osobnost vládne stránkám Bible, prochází se mezi stromy zahrady a vdechuje vůni každé scenérie. Neustále je přítomna živá Osoba, která mluví, vede při, miluje, pracuje a zjevuje sama sebe, kdekoli a kdykoli Boží lid vládne vnímavostí nezbytnou k přijetí jeho zjevení.

Bible pokládá za zcela samozřejmý fakt, že člověk může znát Boha nejméně s takovou bezprostředností, s jakou zná jakéhokoli člověka nebo věc pocházející z okruhu jeho zkušenosti. Pro vyjádření poznání Boha se používají stejné výrazy jako pro poznávání fyzických věcí. „*Okuste a užíte, že Hospodin je dobrý.*“ „*Celé tvé roucho myrhou, aloe, kassíí voní, z paláců zdobených slonovou kostí.*“* „*Moje ovce slyší můj hlas.*“** „*Blaze těm, kdo mají čisté srdce, neboť oni uží Boha.*“***

* Viz Ž 45,9 - pozn. red.

** Viz J 10,1- 21 - pozn. red.

*** Viz Mt 5,8 - pozn. Red.

To jsou pouze čtyři příklady podobných pasáží, kterých je v Božím slově nepočítaně. Ale mnohem důležitější než jakýkoli důkaz v textu je to, že celé vyznění Písma dává tomuto názoru za pravdu.

Co může tohle všechno znamenat jiného, než že v nitru svých srdcí máme orgány, kterými můžeme poznávat Boha, stejně jako poznáváme hmotné věci svými důvěrně známými pěti smysly? Hmotný svět vnímáme tak, že uplatňujeme schopnosti, které nám k tomu byly dány. Vlastníme ale také duchovní schopnosti, kterými můžeme poznávat Boha a duchovní svět, pokud budeme následovat vedení Ducha a začneme je používat.

Skutečnost, že nejdříve musí být v srdci dokonáno spasitelné dílo, je zde brána jako samozřejmost. Duchovní schopnosti neznovuzrozeného člověka spí uvnitř jeho přirozenosti, kde leží nevyužívané a prakticky mrtvé. To je rána, která na nás dopadla kvůli hříchu. Mohou být znovu probuzeny k aktivnímu životu působením Ducha svatého ve znovuzrození, což je jeden z neocenitelných zisků, které smíme zakusit skrze Kristovo smiřující dílo na kříži.

Ale co samotné vykoupené Boží děti, proč oni sami tak málo znají pravidelné vědomé obecenství s Bohem, které, jak se zdá, Bible nabízí? Odpovědí je naše chronická nevíra. Víra umožňuje fungování našich duchovních smyslů. Kde je poškozená víra, tam dojde k vnitřní nevnímavosti a strnulosti, co se týče duchovních věcí. V takovém stavu žije velké množství dnešních křesťanů. Není třeba toto tvrzení dokládat nějakým důkazem. Stačí promluvit s prvním křesťanem, na kterého narazíme, nebo vstoupit do prvního sboru či kostela, který bude otevřený, abychom obdrželi důkaz, který potřebujeme.

Duchovní království leží všude okolo nás, obklopuje nás, objímá nás, zcela v dosahu našeho nitra, a čeká, až ho začneme poznávat. Samotný Bůh čeká odezvu na svou přítomnost. Tento věčný svět pro nás ožije ve chvíli, kdy začneme spoléhat

na jeho skutečnost.

Právě jsem užil dvou slov, která vyžadují definici, a pokud je definice nemožná, tak musím alespoň objasnit, co jimi míním, když je užívám. Jsou to „spoléhat“ a „skutečnost“.

Co míním slovem *skutečnosti* Myslím jím to, co existuje nezávisle na jakékoli myšlence, která se urodila v jakékoli mysli, a co by existovalo, i kdyby nebyla žádná mysl, která by se tím zaobírala. To, co je skutečné, existuje samo o sobě. Není to závislé na pozorovateli, který by zaručil jeho platnost.

Jsem si vědom toho, že jsou tací, kteří se s oblibou posmívají pouhé lidské představě o skutečnosti. Jsou idealisté, kteří spřádají nekonečné důkazy o tom, že vně mysli není nic skutečného. Jsou to relativisté, kteří rádi ukazují, že ve vesmíru nejsou žádné pevné body, od kterých bychom mohli vše změřit. Usmívají se na nás ze svých vznešených intelektuálních vrcholů a usazují nás ke svému vlastnímu uspokojení tím, že nám připíší ten hanlivý pojem „absolutisté“. Ale křesťana tento projev pohrdání nevyvede z míry. Může jim klidně vrátit úsměv, protože ví, že je jen jediný absolutní, a tím je Bůh. Ale také ví, že absolutní Bůh stvořil tento svět pro člověka, aby jej užíval, a jestliže zde v jistém slova smyslu opravdu není nic pevného ani absolutního, *můžeme přesto klidně ve všech ohledech lidského života jednat, jako by bylo*. A všichni lidé kromě duševně nemocných tak jednají. Tito nešťastní lidé se také potýkají s problémem skutečnosti, ale žijí konzistentně, trvale žijí v souladu se svými myšlenkami. Jsou poctiví a právě jejich poctivost jim působí společenské problémy.

Idealisté ani relativisté nejsou duševně nemocní. Dokazují svou zdravou mysl tím, že žijí svůj život v souladu s těmi představami o realitě, které teoreticky odmítají, a počítají s pevnými body, o kterých dokazují, že nejsou. Byli by mohli pro své názory získat více uznání, pokud by byli ochotni podle nich žít. Ale to z opatrnosti nedělají. Jejich myšlenky hluboko zasahují rozum, ale nezasahují život. Kdykoli se jich dotkne život, odmítnou své teorie a žijí jako ostatní lidé.

Křesťané jsou příliš upřímní, aby si pohrávali s myšlenkami jen kvůli nim samým. Netěší je splétat pavouci sítě, jen aby se předvedli. Celá jejich víra je praktická. Je cele zakotvena v jejich životech. S ní žijí a umírají, stojí a padají na tomto světě i v časech, které přijdou. Od neupřímných lidí se odvracejí.

Upřímný prostý člověk ví, že svět je skutečný. Najde ho, když se probudí, a ví, že si ho nevymyslel. Svět tu čekal, až přijde, a on ví, že až bude hotov opustit tuto zem, svět tu bude pořád a pokyne mu na rozloučenou, až bude odcházet. Díky své hluboké životní moudrosti je moudřejší než tisíce lidí, kteří pochybují. Stojí na zemi a cítí vítr a déšť na své tváři a ví, že jsou skutečné. Ve dne vidí slunce a v noci hvězdy. Vidí blesk, jak udeří z mraku. Slyší zvuky přírody, výkřiky radosti a pláč bolesti. Ví, že jsou skutečné. Lehne si v noci na chladnou zem a nemá strach, že se ukáže být přeludem a zmizí, když bude spát.

Ráno bude pod ním pevná zem, nad ním modré nebe a okolo něj stromy a skály tak, jak tam byly, když noc předtím zavřel oči. Tak žije a raduje se ve skutečném světě.

Tímto skutečným světem se zaobírá svými pěti smysly. Poznává všechny věci, které potřebuje ke své fyzické existenci, za pomoci schopností, kterými ho vybavil Bůh, jenž ho stvořil a postavil ho do tohoto světa.

Podle naší definice je tedy i Bůh skutečný. Je skutečný v absolutním a konečném smyslu, jako není nic jiného. Veškerá ostatní skutečnost je podmíněna tou jeho. Ta velká skutečnost je Bůh, který je autorem této nižší a závislé skutečnosti, která dohromady tvoří sumu všech stvořených věcí včetně nás samotných. Bůh existuje objektivně a nezávisle na všech představách, které si o něm děláme. Chválu

vzdávající srdce si netvoří svůj objekt chvály. Ono ho nalézá, když se probouzí ze své morální dřímoty v jitru svého znovuzrození.

Dalším slovem, které musí být objasněno, je slovo *spoléhat se*. Neznamená to představovat si či snít. Fantazie není víra. Tyto dva výrazy nejsou jen rozdílné, ale stojí proti sobě v přímém protikladu. Fantazie promítá v mysli neskutečné obrazy a snaží se je podat jako skutečné. Víra nic nevytváří, ona se pouze spoléhá na něco, co už *existuje*.

Bůh a duchovní svět jsou skuteční. Můžeme se na ně spolehnout se stejnou jistotou, s jakou se spoléháme na dobře známý svět okolo nás. Duchovní svět je zde, láká naši pozornost a vyzývá nás, abychom mu důvěřovali.

Naším problémem je, že jsme si navykli nesprávně myslet. Obvykle přemýšlíme o viditelném světě jako o skutečném a pochybujeme o skutečnosti onoho druhého. My nepopíráme existenci duchovního světa, ale pochybujeme, že je skutečný ve výše uvedeném slova smyslu.

Smyslový svět po celý náš život ve dne v noci narušuje naši pozornost. Je hlučný, naléhavý a vnucující se. Nevyzývá naši víru, je zde, útočí na naše smysly, vyžaduje, abychom ho přijímali jako skutečný a konečný. Ale hřích zamlžil zřítelnice našich srdcí, takže nevidíme onu jinou skutečnost, Boží město, které září okolo nás. Smyslový svět triumfuje. Viditelné se stává nepřítelem neviditelného, časné věčného. To je prokletí, které dostal do vínku každý příslušník Adamova tragického pokolení.

U samých kořenů křesťanského života leží víra v neviditelné. Objektem křesťanské víry je neviditelná skutečnost.

Naše nenapravené myšlení ovlivněné slepotou našeho přirozeného srdce a vnucující se všudypřítomností viditelných věcí má sklon ostře odlišovat duchovní a skutečné, ale doopravdy žádný takový kontrast neexistuje. Ten protiklad leží někde jinde: mezi skutečným a pomyslným, mezi duchovním a hmotným, mezi časným a věčným, ale nikdy ne mezi duchovním a skutečným. Duchovní *je* skutečné.

Pokud chceme vstoupit do oblasti světla a mo cí, která nám kyne z Písma, musíme potlačit tendenci ignorovat duchovní svět. Musíme odpoutat pozornost od viditelného k neviditelnému. Protože ta velká neviděná skutečnost je Bůh. „Kdo k němu přistupuje, musí věřit, že Bůh jest a že se odměňuje těm, kdo ho hledají“ (Žd 11,6). To je základ pro život víry. Odtud můžeme stoupat do neomezených výšek. „Věříte v Boha,“ řekl náš Pán Ježíš Kristus, „věřte i ve mě“ (J 14,1). Bez prvního nemůže být druhé.

Pokud chceme opravdu následovat Boha, musíme se snažit být z Jiného světa“. To říkám s dobrým vědomím toho, že toto slovo užívají synové tohoto světa s pohrdáním a hanlivou nálepkou tak označují křesťany. Co dělat. Každý si musí vybrat svůj svět. Pokud si my, kdo následujeme Krista, vědomi si všech skutečností a toho, kým jsme, svobodně zvolíme Boží království jako svou oblast zájmu, nevidím žádný důvod k námitkám. Pokud tím něco ztratíme, je to pouze naše ztráta. Pokud něco získáme, nikoho tím neokrádáme. „Jiný svět“, který je předmětem pohrdání tohoto světa a terčem posměchu pijáckých popěveků, je naším pečlivě zvoleným cílem a předmětem našich nejsvětějších tužeb.

Ovšem musíme se vyhnout obvyklé chybě a odsouvat „jiný svě“ do budoucna. Není to budoucnost, ale přítomnost. Je paralelou k našemu známému fyzickému světu a dveře mezi oběma světy jsou otevřené. „Vy stojíte,“ říká pisatel epištoly Židům (v přítomném čase), „před horou Siómem a městem Boha živého, nebeským Jeruzalémem, před nesčetným zástupem andělů a slavnostním shromážděním církve prvorozených, jejichž jména jsou zapsána v nebi, a před Bohem, soudcem

všech, a před zesnulými spravedlivými, kteří již dosáhli cíle, a před Ježíšem, prostředníkem nové smlouvy, a před jeho krví, která nás očišťuje, neboť volá naléhavěji než krev Ábelova" (Žd 12,22-24). Všechny tyto věci jsou v paralele k „hoře, které se lze dotknout", a „zvuku polnice a slov"*, které lze slyšet.

* Tento a předchozí obrat pochází z biblického vyprávění o vydání Zákona Mojžíšovi na hoře Sinaj, srov. Ex 19 - pozn. Red.

Nenabízí se bezpečný závěr, že pokud skutečnosti hory Sinaj byly vnímatelné smysly, tak skutečnosti hory Sión by měly být uchopeny duší? A to ne v pomyslném významu, ale skutečně a doslova. Duše má oči k vidění a uši k slyšení. Ať už jsou pro dlouhodobé nepoužívání jakkoli ochablé, oživujícím dotekem Krista mohou ožít a být schopny nejostřejšího zření a nejcitlivějšího sluchu.

Začneme-li se soustřeďovat na Boha, duchovní věci nabudou před našimi vnitřními zraky ostrých tvarů. Poslušnost Kristovým slovům přinese vnitřní zjevení Boha (J 14,21-23). Budeme obdařeni pronikavou vnímavostí, která nám umožní vidět Boha tak, jak to zaslíbil těm, kdo mají čisté srdce. Nové vědomí Boha nás cele uchvátí a my začneme okoušet, slyšet a vnitřně cítit Boha, který je naším životem a naším největším bohatstvím. Bude nám neustále zářit světlem, které zasvitlo každému člověku, který přišel na tuto zem.* Čím více se vyostří a upevní naše schopnosti, tím více se nám Bůh bude stávat vším a jeho přítomnost bude slávou a zázrakem našeho života.

* Narážka na verše z prologu Janova evangelia, srov. J 1,9 - pozn. red.

Můj Bože, probud' k životu veškerou sílu uvnitř mého srdce, abych se mohl přidržet věčných věcí. Otevři mé oči, abych viděl Dej mi pronikavé duchovní vnímání, dej, ať tě okouším a uzřím, jak jsi dobrý. Učiň, ať jsou pro mě nebeské věci skutečnější, než kdy bylo cokoli pozemského. Amen.

Boží všudypřítomnost

„Kam odejdu před tvým duchem, kam uprchnu před tvou tváří? “ (Z 139, 7)

Všechna křesťanská učení obsahují určité pravdy, někdy skryté a spíše předpokládané než dotvrzené, ale nezbytné pro celou pravdu tak, jako jsou nezbytné základní barvy pro dokončený obraz. Takovou pravdou je Boží imanence.

Bůh dlí ve svém stvoření a je neoddělitelně přítomen v celém svém díle. Tuto pravdu směle hlásají proroci a apoštolové a křesťanská teologie ji obecně přijímá. Objevuje se tedy v knihách, ale z nějakého důvodu neprostoupila srdce průměrného křesťana, aby se tak stala součástí jeho věřícího „já“. Křesťanští učitelé se vyhýbají jejím přímým implikacím, a pokud ji vůbec zmíní, ztlumí ji tak, že jí přisoudí jen malý význam. Řekl bych, že důvodem je strach, aby nebyli obviněni z panteismu, ovšem učení o Boží přítomnosti rozhodně panteismem není.

Omyl panteismu je příliš zjevný na to, aby někoho oklamal. Říká, že Bůh je

sumou všeho stvořeného. Příroda a Bůh jsou jedno a totéž, takže kdokoli se dotkne listu či kamene, dotýká se Boha. To má samozřejmě za účel degradovat slávu neporušitelného Boha a ve snaze učinit všechno „božským“ božské ze světa úplně vymýtit.

Pravda je taková, že ačkoli Bůh dlí ve svém světě, je od něj oddělený navždy nepřekročitelnou propastí. Jakkoli úzce může být identifikován s dílem svých rukou, toto *dílo* je a provždy musí být *něco jiného než on*, on ho předchází a musí ho předcházet a být na něm nezávislý. Bůh je transcendentní nad celým svým dílem, dokonce i když je v něm imanentní.

Co tedy znamená Boží imanence v přímé křesťanské zkušenosti? Jednoduše to znamená, že *Bůh je zde*. Kdekoli jsme, Bůh je tam. Neexistuje místo, ba ani nemůže existovat místo, kde Bůh není. Deset miliónů zpravodajských stanic stojících na různých místech ve vesmíru nekonečně daleko od sebe může říct se stejnou pravdivostí, Bůh je zde. Z jednoho místa je to k Bohu stejně daleko jako z jakéhokoli jiného místa. Nikdo není pouhou vzdáleností o nic blíže k Bohu než kdokoli jiný.

Tyto pravdy vyznává každý poučený křesťan. Na nás je, abychom na ně mysleli a modlili se, dokud nezačnou mezi námi zářit.

„Na počátku byl Bůh.“ Ne *hmota*, protože hmota nemá příčinu sama v sobě. Vyžaduje předcházející příčinu a tou příčinou je Bůh. Ne *zákon*, protože zákon je pouhé jméno pro řád, kterým se řídí celé stvoření. Ten řád musel být naplánován a naplánoval ho Bůh. Ne *mysl*, protože mysl je také stvořená a v jejím pozadí musí stát Stvořitel. Na počátku byl Bůh, nezapříčiněná příčina hmoty, zákona a mysli. Od toho musíme začít.

Adam zhřešil a v panice se horečně pokoušel o nemožné, snažil se skrýt před Boží přítomností. Také David musel bouřlivě přemýšlet o útěku před Bohem, jelikož napsal: „Kam odejdu před tvým duchem, kam uprchnu před tvou tváří?“ Poté pokračoval v jednom ze svých nejkrásnějších žalmů oslavou nádhery Boží imanence. „Zamířím-li k nebi, jsi tam, a když si ustelu v podsvětí, také tam budeš. I kdybych vzlétl na křídlech jitřní záře, chtěl přebývat při nejzazším moři, tvoje ruka mě tam doprovodí, tvoje pravice se mě chopí“ (Ž 139,7-10). A věděl, že Boží bytí a Boží vidění jsou to samé, že hledící Boží přítomnost s ním byla ještě dříve, než se narodil, sledující tajemství rozvíjejícího se života. Šalomoun vzkřikl: „Ale může Bůh opravdu sídlit na zemi, když nebesa, ba ani nebesa nebes tě nemohou pojmout, natož tento dům, který jsem vybudoval?“ (1 Kr 8,27). Pavel ujišťoval Athéňany: „Bůh není od nikoho z nás daleko. Neboť v něm žijeme, v něm se pohybujeme, jsme“ (Sk 17, 27-28).

Pokud je Bůh přítomen všude ve vesmíru, pokud nemůžeme odejít nikam, kde on není, a dokonce si ani nemůžeme představit místo, kde není, proč se tedy tato Boží přítomnost nestala všeobecně oslavovaným faktem? Patriarcha Jákob „na nedozírně poušti“ na tuto otázku odpověděl. Měl sen o Bohu a vykřikl v překvapení: „Jistě je na tomto místě Hospodin, a já jsem to nevěděl!“ (Gn 28,16). Jákob nikdy nebyl ani na malý zlomek času vně okruhu všepřonikající Boží přítomnosti. Ale nevěděl to. To byl jeho a je to i náš problém. Lidé nevědí, že Bůh je zde. Jaký by to byl rozdíl, kdyby to věděli...

Boží přítomnost a projev Boží přítomnosti nejsou to samé. První může být bez druhého. Bůh je zde, aniž bychom si to plně uvědomovali. *Projevuje se*, jen pokud jsme si vědomi jeho přítomnosti. Na nás je, abychom se podvolili Božímu Duchu, protože to je jeho práce, ukázat nám Otce a Syna. Pokud s ním budeme spolupracovat v milující poslušnosti, Bůh se nám bude zjevovat a toto zjevení bude odlišovat křesťanský život podle jména od života, ze kterého září světlo Boží tváře.

Vždy a všude je Bůh přítomen a vždy touží po odhalení sebe sama. Každému chce zjevit nejen, že je, ale také *jaký* je. Nikdo ho nemusel přesvědčovat, aby odhalil sám sebe Mojžíšovi. „Tu sestoupil Hospodin v oblaku. Mojžíš tam zůstal stát s ním a vzýval Hospodinovo jméno“ (Ex 34,5). Bůh nejenže se projevil slovně, ale zjevil Mojžíšovi sebe samotného, takže Mojžíšova tvář zářila nadpřirozeným světlem. Bude to velká chvíle pro některé z nás, až uvěříme, že Boží zaslíbení o zjevení sebe sama je doslovně pravdivé, že zaslíbil mnoho a neslíbil více, než by měl v úmyslu splnit.

Naše hledání Boha se završuje úspěchem právě proto, že on stále touží zjevit nám sebe sama. Boží zjevení člověku neprobíhá tak, že jednou za čas Bůh přijde odněkud z dálky, aby nakrátko navštívil lidskou duši. Zastávat tento názor je naprosté neporozumění. Boží přibližování se k člověku nebo lidské k Bohu není otázkou prostoru. V této představě nemá místo ani stopa po fyzické vzdálenosti. Není to otázka kilometrů, ale prožitku.

Když mluvíme o tom, že jsme Bohu blízko či daleko, myslíme to tak, jako když mluvíme o svých obvyklých lidských vztazích. Člověk může říci: „Cítím, že můj syn se mi přibližuje, jak dospívá,“ i když tento syn už od narození žil po boku svého otce a po celý svůj život nebyl nikdy pryč na více než na pár dní. Co tím tedy otec myslí? Zjevně mluví o prožitku. Míjí tím, že chlapec se mu stává důvěrnějším a více si s ním rozumí, že se mezi nimi ztrácejí myšlenkové i citové bariéry, že se otec a syn více sjednocují v mysli i v srdci.

Takže když zpíváme: „Pane, přitáhni mě blíže, ještě blíže,“ nemáme na mysli prostorovou blízkost, ale blízkost vztahu. Modlíme se za větší vnímavost a za úplnější vědomí Boží přítomnosti. Není nutné, abychom křičeli do prostoru za nepřítomným Bohem. On je nám blíže než naše vlastní duše, blíže než naše nejtajnější myšlenky.

Proč někdo „nalézá“ Boha tak, jak se to jinému nedaří? Proč Bůh projevuje svou přítomnost jen některým a ostatní ponechává plahočit se v přítmí neúplného křesťanského prožitku? Boží vůle je samozřejmě stejná pro všechny. Mezi svými domácími nemá žádné oblíbence. To, co někdy udělal pro jedno své dítě, by udělal pro všechny. Ten rozdíl spočívá v nás, ne v Bohu.

Podívejte se na několik namátkou vybraných svatých, jejichž životy a svědectví jsou dobře známy. Mohou to být biblické postavy či dobře známí křesťané pobiblické doby. Hned vás zarazí skutečnost, že nejsou všichni stejní. Někdy jsou ty rozdíly tak veliké, že až bijí do očí. Jak mnoho se odlišoval Mojžíš od Izajáše, David od Elijáše, jak nepodobní jeden druhému byli Pavel a Jan, svatý František a Luther, Finney a Tomáš Kempenský. Odlišnosti jsou tak rozsáhlé, jako je sám život: liší se v rase, národnosti, vzdělání, temperamentu, zvycích a osobních vlastnostech. A přesto každý z nich ve své době šel vysokou cestou duchovního života, mnohem výše, než vedla obvyklá cesta.

Tyto rozdíly byly určitě nepodstatné a v Božích očích neměly žádný význam. V něčem se ale museli shodovat. Co to bylo za životně důležitou vlastnost?

Troufám si navrhnout, že vlastností, kterou měli společnou, byla *duchovní vnímavost*. Něco v nich bylo otevřeno nebesům, něco je neustále pudilo k Bohu. Aniž bych se pokoušel o jakousi hlubokou analýzu, prostě řeknu, že byli duchovně vnímaví a stále tuto vlastnost rozvíjeli, až zaujímala největší místo v jejich životech. Od obyčejných lidí se lišili tím, že ve chvíli, kdy cítili vnitřní touhu, *něco s ní dělali*. Osvojili si celoživotní zvyk duchovně reagovat. Nebyli neposlušní nebeské víze. Jak to vystihl David: „Mé srdce si opakuje tvoji výzvu: "Hledejte mou tvář." Hospodine, tvář tvou hledám" (Ž 27,8).

Jako za vším dobrým v lidském životě i v pozadí této vnímavosti stojí Bůh. Působí tu Boží svrchovanost, kterou pociťují dokonce i ti, kdo na ni teologicky nekladou důraz. Zbožný Michael Angelo to vyjádřil v sonetu:

*Mé srdce bez pomoci prachem mrtvým je,
z přirozenosti jeho samo nevzejde
nic dobrého či zbožného, ne, nemůže kvést,
símě života jen když Ty probudíš, ožije.
Když Ty neukážeš jedinou pravou z cest,
člověk nenajde ji. Otče! Jen Ty musíš vést.*

Tato slova se jako hluboké a vážné svědectví velkého křesťana vyplatí prostudovat.

Ačkoli je velice důležité poznávat, jak v nás Bůh působí, přesto bych varoval, abychom se tím příliš nezaobírali. To by byla jistá cesta k neplodné pasivitě. Bůh nás nebude činit zodpovědnými za to, jestli rozumíme tajemství vyvolení, předurčení a Boží svrchovanosti. Nejlepší a nejjistější způsob, jak se s těmito otázkami vypořádat, je pozvednout své oči k Bohu a v nejhlubší úctě říct: „Pane, ty víš.“ Takové věci patří k nedozírným a tajemným hloubkám Boží vševědoucnosti, které mohou zkoumat teologové, ale nikdy ne světci.

Vnímavost není jedolitou vlastností, je spíše směsicí více prvků v duši člověka. Je to záliba, náklonnost, souhlasná odezva, touha. Z toho vyplývá, že může být přítomna v různé míře, že ji můžeme mít více či méně, to záleží na jednotlivci. Můžeme ji cvičením rozvíjet či zanedbáváním zničit. Není to suverénní a neodolatelná síla, která by nám jen tak spadla shůry. Je to skutečný Boží dar, ale takový, který musíme rozpoznat a rozvíjet jako každý jiný dar, pokud máme uskutečnit cíl, pro který jsme ho dostali.

Neschopnost toto vidět je příčinou závažného úpadku dnešního evangelikálního hnutí. Činnosti jako rozvíjení a duchovní cvičení, tak drahé světcům starších dob, úplně schází v našem celkovém duchovním profilu. Jsou totiž příliš pomalé a obyčejné. My dnes vyžadujeme lesk a rychle plynoucí dramatické akce. Generace křesťanů vychovaná mezi tlačítky a automaty nemá trpělivost s pomalejšími a méně přímočarými metodami k dosažení cílů. Pokoušíme se aplikovat strojové metody na vztah s Bohem. Přečteme si svou kapitolu, na chvíli se ztišíme a pospícháme pryč, doufajíce, že si vynahradíme svůj vnitřní úpadek návštěvou dalšího evangelizačního shromáždění anebo poslechem dalšího napínavého příběhu náboženského dobrodruha, který právě přibyl zdaleka.

Tragické důsledky tohoto ducha nás všude obklopují. Mělké životy, prázdné náboženské filozofie, převažující prvek zábavy na evangelizačních shromážděních, oslavování člověka, spoléhání na vnější náboženské věci, pseudoduchovní obecenství, obchodnické metody, zaměňování dynamického temperamentu za moc Ducha. Takové a podobné jsou příznaky zlé nemoci, hluboké a vážné choroby duše.

Za tuto závažnou nemoc, kterou trpíme, je každý z nás do jisté míry zodpovědný a žádný křesťan není bez viny. Všichni jsme, ať přímo či nepřímo, přispěli k tomuto smutnému stavu. Byli jsme příliš slepí, příliš nasmělí se ozvat anebo příliš spokojeni sami se sebou, abychom toužili po něčem jiném než po chudé a průměrné stravě, se kterou jsou ostatní, jak se zdá, spokojeni. Jinými slovy, přijali jsme představu jeden od druhého, navzájem si okopírovali život a ze zkušeností druhých si udělali vzor pro svůj vlastní. A po celou generaci se tento trend zhoršoval. Nyní jsme dospěli do bodu spálené země, a co je nejhorší, přizpůsobili jsme Boží slovo svým zkušenostem a přijali tuto nízkou úroveň jako dokonalou pastvu pro blahoslavené.

Bude to vyžadovat pevně rozhodnuté srdce a poněkud větší odvalu, abychom se vytrhli ze sevření své doby a vrátili se k biblické víře. Ale není to nemožné. Tu a tam v minulosti to křesťané museli udělat. Historie zaznamenala několik probuzení ve velkém měřítku, vedených takovými lidmi, jako byl sv. František, Martin Luther a George Fox. Bohužel žádný Luther ani Fox, jak se zdá, dnes na obzoru nejsou. Zdali můžeme očekávat ještě jedno takové probuzení před Kristovým příchodem, anebo ne, je otázka, ve které se křesťané úplně neshodují, ale pro nás nemá příliš velký význam.

Já netvrdím, že vím, co si Bůh ve své svrchovanosti usmyslí ve světě uskutečnit, ale myslím, že vím a mohu říct ostatním, co udělá pro prosté muže či ženy, kteří hledají jeho tvář. Ať se každý člověk vážně obrátí k Bohu, ať se začne cvičit ve zbožnosti, ať s důvěrou, poslušností a pokorou rozvíjí svou schopnost duchovní vnímavosti, a výsledky předčí všechno, v co mohl doufat ve svých hubenějších a slabších dnech.

Každý člověk, který se skrze pokání a upřímný návrat k Bohu vyprostí ven z formy, ve které byl uvězněn, a zaměří se na samotnou Bibli a její duchovní měřítka, bude potěšen tím, co tam najde.

Znovu si to zopakujme: Boží všudypřítomnost je skutečností. Bůh je zde. Celý vesmír ožívá jeho životem. A není to žádný cizí a neznámý Bůh, ale dobře známý Otec našeho Pána Ježíše Krista, jehož láska už tisíce let objímá hříšné lidské pokolení. A stále se snaží získat naši pozornost, zjevit nám sama sebe, komunikovat s námi. Máme v sobě schopnost poznávat Boha, když reagujeme na jeho nabídky. (A toto se nazývá následování Boha!) Budeme ho více a více poznávat, jak se naše vnímavost bude zdokonalovat vírou, láskou a cvičením.

Bože a Otče, vyznávám ti své hříšné zaobírání se viditelnými věcmi. Byl jsem příliš zahlcen světem. Ty jsi tu byl a já jsem to nevěděl. Byl jsem slepý ke tvé přítomnosti. Otevři mi oči, abych tě mohl vidět v sobě i okolo sebe. Prosím tě o to pro Krista, Amen.

Boží hlas

*„Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo bylo Bůh.“
(J 1,1)*

Když se obyčejný prostý člověk nevyučení v křesťanských pravdách setká s tímto textem, pravděpodobně dojde k závěru, že Jan měl na mysli, že mluvit a sdělovat své myšlenky ostatním je Boží přirozeností. A měl by pravdu. Slovo je prostředek, kterým se vyjadřují myšlenky, a užití tohoto výrazu v souvislosti s Božím Synem nás vede k závěru, že sebevyjadřování je neoddělitelnou Boží vlastností, že Bůh stále touží promlouvat ke svému stvoření. Celá Bible tuto myšlenku podporuje. Bůh mluví. Ne Bůh mluvil, ale *Bůh mluví*. Je ze své podstaty neustále hotov promlouvat. Naplňuje svět svým hlasem.

Jednou z nejvýznamnějších skutečností, se kterou se ve světě setkáváme, je Boží hlas. Nejstručnější a jedinou uspokojivou kosmogonií, tedy teorií vzniku a vývoje vesmíru, je tato: „Co on řekl, to se stalo.“ *Příčinou* přírodních zákonů je živý

Boží ohlas, imanentní v jeho stvoření. Tímto Božím slovem, které vyvolalo k bytí všechny světy, ovšem nemůže být myšlena Bible, protože toto slovo není ani psané, ani tištěné, ale je to vyjádření Boží vůle, vetkané do struktury všech věcí. Toto Boží slovo je Božím dechem, který naplňuje svět živoucí vnitřní silou. Boží hlas je nejmocnější silou v přírodě, ve skutečnosti jedinou, jelikož veškerá energie je tu pouze díky tomu, že tu zní mocí naplněné Boží slovo.

Bible je napsané Boží slovo, a protože je napsané, je omezené vlastnostmi inkoustu, papíru a kůže. Boží hlas je ale živý a svobodný tak, jako je svobodný Bůh. „Slova, která jsem k vám mluvil, jsou Duch a jsou život“ (J 6,63). Život je ve slovech. Boží slovo v Bibli může mít moc jenom proto, že je ve shodě s Božím slovem ve vesmíru. Přítomný Boží hlas dodává napsanému slovu moc, jinak by spalo uzamknuté mezi deskami knihy.

Náš náhled je snižující a neotesaný, pokud si Boha při stvoření představujeme tak, že se dotýká fyzických věcí, tvaruje je a upravuje jako tesař. Bible říká něco jiného: „Nebesa byla učiněna Hospodinovým slovem, dechem jeho úst pak všechn jejich zástup.

... Co on řekl, to se stalo, jak přikázal, tak vše stojí“ (Ž 33,6.9). „Ve víře chápeme, že Božím slovem byly založeny světy“ (Žid 11,3). Opět musíme mít na mysli, že se tu jedná ne o psané Boží slovo, ale o jeho mocný hlas. Jedná se o jeho hlas, který naplňuje svět, který předchází Bibli o nespočetná staletí, hlas, který od úsvitu stvoření neutichl, ale stále zní plností bohatství vesmíru.

Boží slovo je mocné a oživující. Na počátku Bůh promluvil do prázdna a to se stalo *něčím*. Chaos poslechl a stal se řádem, tma poslechl a stala se světlem. „I řekl Bůh - a stalo se tak.“ Tato dvojice vět, jako příčina a následek, se prolíná celým příběhem stvoření v knize Genesis. Slovo *řekl* vysvětluje slovo *tak*. A proto *tak* je vlastně *řekl* v neustále probíhajícím přítomném čase.

Bůh je zde a Bůh mluví - to jsou pravdy, které stojí v pozadí všech ostatních biblických pravd, bez nich by nebylo možné žádné zjevení. Bůh nenapsal dopis a neposlal ho po poslovi, aby ho někde v dálce četli lidé bez pomoci. Vyslovil onu Knihu a žije v jejich mluvících slovech, neustále promlouvá svá slova, a právě proto jejich moc přetrvává roky. Bůh vdechl život v prach, který se stal člověkem. Bůh dýchne na člověka, a stane se prachem. „V prach se navrátíš, synu člověka,“ byla slova pronesená při pádu člověka, kterými Bůh vydal nařízení o smrti každého člověka, a nic k nim nemusel dodávat. Smutné putování lidstva na tváři země od narození po hrob je důkazem, že jeho původní slovo bylo dostačující. Ještě jsme nevěnovali dostatečnou pozornost onomu hlubokému výroku z Janova evangelia:

„Bylo tu pravé světlo, které osvětluje každého člověka; to přicházelo do světa.“ Ať posouváme interpunkční znaménka, kamkoli chceme, zůstává tam tato pravda: Boží slovo zasahuje všechna lidská srdce jako světlo do duše. V srdci každého člověka to světlo svítí, to slovo zní a nelze před ním nikam utéct. Takto by to jistě mělo být, pokud je Bůh živý ve svém slově. A Jan říká, že tomu tak je. I ti lidé, kteří nikdy o Bibli neslyšeli, všichni přijali dostatečnou míru zjevení, aby z jejich srdcí byly navždy odstraněny veškeré výmluvy. „Tím ukazují, že to, co zákon požaduje, mají napsáno ve svém srdci, jak dosvědčuje jejich svědomí, poněvadž jejich myšlenky je jednou obviňují, jednou hájí“ (Ř 2,15). „Jeho věčnou moc a božství, které jsou neviditelné, lze totiž od stvoření světa vidět, když lidé přemýšlejí o jeho díle, takže nemají výmluvu“ (Ř 1,20). Všeobecně znějící Boží hlas byl starými Hebreji často nazýván moudrostí, o které se říkalo, že je všude po zemi slyšet, jak hledá odezvu od synů člověka. Osmá kapitola Přísloví začíná slovy: „Cožpak moudrost nevolá, nevydává rozumnost svůj hlas?“ Autor potom popisuje moudrost jako krásnou ženu

stojící „na nejvyšším místě, nad cestou, na křižovatce“. Vydává svůj hlas nad každým místem, aby ji nikdo nemohl přeslechnout. „Na vás, muži, volám, můj hlas je určen synům lidským.“ Poté prosí prostoduché a hlupáky, aby vyslechli její slova. Boží moudrost prosí o duchovní odezvu, kterou vždy hledala a kterou jen zřídka nalézala. Tragédií je, že naše věčné blaho závisí na našem slyšení, ale my jsme vychovali své uši k tomu, aby neslyšely.

Tento všeobjímající hlas zněl vždy a často vhněl lidi do úzkých, i když nechápali zdroj svého strachu. Snad byl tento hlas, usazující se jako živá mlha na lidských srdcích, tou neodhalenou příčinou utrápeného svědomí a touhy po nesmrtelnosti, ke kterým se přiznávaly milióny lidí od úsvitu zaznamenané historie. Nemusíme mít strach se tomu postavit tváří v tvář. Boží hlas je skutečností. Jak na něj lidé reaguji, stojí za pozorování.

Když promluvil Bůh k našemu Pánu, na sebe zaměřeni lidé, kteří to slyšeli, to vysvětlili přírodním úkazem. Řekli: „Zahřmělo.“ Zvyk vysvětlování Božího hlasu odvoláváním se na přírodní zákon tkví u Samých kořenů moderní vědy. V živém a dýchajícím kosmu existuje tajemné Něco, příliš nádherné a příliš hrozné na to, aby tomu lidská mysl rozuměla. Věřící člověk si nedělá nárok na to, že rozumí. Klesne na kolena a zašeptá: „Bůh.“ Pozemský člověk také klesne na kolena, ale ne aby oslavoval Boha. Klekne si, aby zkoumal, hledal a našel příčinu a způsob fungování věcí. Právě dnes žijeme v sekulárním věku. Naše myšlenkové návyky jsou návyky vědce, ne Božího ctitele. Spíše vysvětlujeme, než oslavujeme. „Zahřmělo,“ vykřikneme a jdeme svou pozemskou cestou. Ale Boží hlas stále volá a hledá. Řád a život na tomto světě záleží na tomto hlasu, ale lidé jsou příliš zaneprázdnění či příliš tvrdohlaví, aby mu věnovali pozornost.

Každý z nás má zkušenosti, které nejsme schopni vysvětlit: náhlý pocit osamění nebo pocit zázraku či hrůzy tváří v tvář nesmírné velikosti prostoru. Anebo jsme zažili prchavý záblesk světla jakoby většího než jen ze slunce, kdy se nám letmo dostalo ujištění, že pocházíme z jiného světa, že náš původ je v Bohu. To, co jsme viděli, slyšeli nebo pocítili, asi bylo v protikladu ke všemu, co nás učili ve škole, a hluboce se to lišilo od našich dřívějších názorů a domněnek. Byli jsme donuceni odložit naše životem nabyté pochybnosti, zatímco se na okamžik odvalily mraky a my jsme slyšeli a viděli sami za sebe. Ať už vysvětlíme tyto jevy, jak chceme, myslím, že nepřístupujeme k faktům poctivě, dokud alespoň trochu nepřipustíme možnost, že takovéto zážitky mohou mít svůj původ v Boží přítomnosti na tomto světě a v jeho neustálé snaze navázat komunikaci se svým stvořením. Nepouštějme z hlavy tuto hypotézu příliš lehkomyšlně.

Já sám věřím (a zde mě nezarmoutí, pokud se mnou nikdo nebude souhlasit), že každá dobrá a krásná věc, kterou člověk udělá, je výsledkem jeho nedokonalé a hříchem vázané odezvy na tvořivý hlas znějící celou zemí. Jak vysvětlíme schopnosti filozofů morálky, kteří snili své vznešené sny o ctnosti, náboženských myslitelů, kteří spekovali o Bohu a nesmrtelnosti, básníků a umělců, kteří vytvořili z obyčejné hmoty čistou a trvalou krásu? Nestačí si jen říci: „To byli géniové.“ Co to pak znamená génius? Snad je génius člověk zaujatý Božím hlasem, namáhající se a usilující dosáhnout cílů, kterým jen matně rozumí. To, že takový velký člověk ve svém úsilí mohl minout Boha, že dokonce mohl mluvit či psát proti Bohu, nepopírá myšlenku, kterou zde rozvíjím. Pro spasitelnou víru a pokoj s Bohem je nezbytné Boží zjevení v Písmu svatém. Bez víry ve zmrtevýchvstalého Spasitele se neobejdeme, pokud nás má naše nejasné tápání po nesmrtelnosti přivést k pokojnému a naplňujícímu obecenství s Bohem. Pro mne je to přijatelné vysvětlení toho, co je nejlepší na světě, ale zůstává mimo Krista. Ale můžete být dobrými

křesťany, i když mou tezi nepřijmete.

Boží hlas je přívětivý. Nikdo nemusí mít strach ho poslouchat, pokud se už dopředu nerozhodl, že mu bude vzdorovat. Ježíšova krev pokryla nejen lidskou rasu, ale i celé stvoření. „... Aby skrze něho a v něm bylo smířeno všechno, co jest, jak na zemi, tak v nebesích - protože smíření přinesla jeho oběť na kříži“ (Ko 1,20). Můžeme směle hlásat zprávu o přívětivém nebi. Nebesa i země jsou naplněny dobrou vůlí toho, který přebýval v hořícím keři. Dokonalá krev smíření to navždy zaručuje.

Kdokoli bude naslouchat, uslyší nebeský hlas. Dnes rozhodně není doba, kdy lidé příznivě reagují na výzvu k *naslouchání*, jelikož naslouchání nyní netvoří součást populárního náboženství. Pohybujeme se na opačném pólu. Náboženství přijalo příšerný blud, že hluk, velikost, aktivita a chvástání učiní člověka milým Bohu. Ale budme rozvášní. Lidu uvězněnému v bouři posledního velkého konfliktu Bůh říká: „Upokojte se, a vězte, že já jsem Bůh“ (Ž 46,11 - Král.), říká upokojte se, jako by nám chtěl říci, že naše síla a bezpečí nespočívá v hluku, ale v tichosti.

Je důležité, abychom se upokojili a čekali na Boha. A nejlepší je uchýlit se do samoty, pokud možno s rozevřenou Bibli. Pokud tak učiníme, můžeme se pak přiblížit Bohu a zaposlouchat se do jeho hlasu v našich srdcích. Myslím, že průměrný člověk bude postupovat takto: nejprve zaslechne záchvěv Boží přítomnosti někde v zahradě. Poté hlas, trochu srozumitelnější, ale stále nepřiliš jasný. A potom přijde ten šťastný okamžik, kdy Duch započne osvětlovat Písma, a to, co byl předtím jen záchvěv či nanejvýš hlas, se nyní stává srozumitelným slovem, milým, důvěrným a jasným jako slovo laskavého přítele. Pak přijde život a světlo a to nejlepší, možnost vidět Ježíše Krista jako Spasitele, Pána a Všechno a spočinout v jeho objetí.

Bible pro nás nikdy nebude živou knihou, dokud nedojdeme přesvědčení, že Bůh ve svém světě promlouvá. Přeskočit z mrtvého a neosobního světa do dogmatické Bible je pro většinu lidí příliš těžké. Možná připustí, že by měli přijímat Bibli jako Boží slovo a možná se o ní budou snažit tak přemýšlet, ale bude jim připadat nemožné věřit, že slova na stránce jsou aktuální právě pro ně. Člověk může říci: „Tato slova jsou určena mně,“ a přesto nemít ve svém srdci jistotu a necítit to tak. Stane se obětí rozštěpené psychiky. Snaží se přemýšlet o Bohu jako o všude jinde němém a hovořícím jen v jedné knize.

Myslím, že velká část naší duchovní nevíry má kořen v nesprávném pojetí Písma a nedostatku lásky k němu. Mlčící Bůh znenadání začal mluvit v knize, a když ta kniha byla dokončena, odmlčel se navždy. Nyní tu knihu čteme jako záznam toho, co Bůh řekl, když byl na krátký čas v hovorné náladě. Jak můžeme s takovou představou v hlavě věřit? Skutečností je, že Bůh nemlčí a nikdy nemlčel. Boží přirozeností je mluvit. Druhá osoba Boží Trojice je nazývána *Slovem*. Bible je nevyhnutelně výsledkem neustálé Boží řeči. Je to neomylný projev jeho mysli pro nás přeložený do známých lidských slov.

Myslím, že nový život povstane z náboženských oparů, až budeme přistupovat k Bibli s vědomím, že to není kniha, která byla jen jednou vyřčena, ale kniha, která mluví *právě teď*. Proroci obvykle říkali: „Tak praví Hospodin.“ Šlo jim o to, aby jejich posluchači chápali, že Bůh mluví v právě probíhajícím přítomném čase. Snad bychom mohli správně použít minulého času, abychom naznačili, že v určitém čase řekl Bůh určité slovo, ale jednou vyřčené Boží slovo stále promlouvá, tak jako jednou narozené dítě stále žije nebo jednou stvořený svět stále existuje. Ale to jsou jen nedokonalá přirovnání, protože lidé umírají a světy lehají ohněm, ale Boží slovo trvá navěky. Pokud chcete dále poznávat Pána, přistupte ihned k otevřené Bibli s

očekáváním, že k vám bude mluvit. Nepřistupujte k ní s představou, že je to věc, kterou můžete manipulovat dle libosti. Je to více než věc, je to hlas, slovo, skutečné Slovo živého Boha.

Pane, uč mě naslouchat. Časy jsou hlučné a mé uši jsou unaveny tisícem drsných zvuků, které na ně neustále útočí. Dej mi ducha chlapce Samuela, který ti řekl: „Mluv, tvůj služebník slyší.“ Ať tě slyším ve svém srdci. Ať si zvyknu na zvuk tvého hlasu a jeho tóny ať se mi stanou důvěrně známými, když pozemské zvuky odumřou a jediným zvukem zůstane hudba tvého hlasu. Amen.

Lidský pohled

*„S pohledem upřeným na Ježíše, který vede naši víru od počátku do cíle.“
(Žd 12,2)*

Zamysleme se nad naším obyčejným bystrým člověkem čtoucím poprvé Písmo, o kterém jsme se zmínili v šesté kapitole. Přistupuje k Bibli bez předchozích znalostí o jejím obsahu. Je úplně bez předsudků, nemá, co by dokazoval ani co by hájil.

Takový člověk nebude číst dlouho a jeho mysl počne rozpoznávat určité pravdy, které vyčnívají ze stránek. Jsou to duchovní zásady Božího jednání s člověkem, které jsou mezi řádky vetkány do spisů svatých mužů „puzených Duchem svatým“. Jak čte dále, možná se mu zachce tyto pravdy označit, protože jim začíná rozumět, a u každého bodu udělat malé shrnutí. Tato shrnutí se stanou zásadami jeho biblického kréda. Další čtení tyto body neovlivní, jen je posílí a rozšíří. Náš člověk zjišťuje, co vlastně Bible učí.

Vysoko na seznamu biblických předmětů bude učení o víře. Velký význam, jaký připisuje Bible víře, je příliš zřejmý, než aby mu mohl uniknout. Velice pravděpodobně dojde k závěru, že víra je v životě člověka nanejvýš důležitá. Bez víry není možné líbit se Bohu. Skrze víru získám všechno, dostanu se kamkoli v Božím království, ale bez víry se nemohu přiblížit k Bohu, bez víry není odpuštění, osvobození, spasení, obecenství, není žádný duchovní život.

Ve chvíli, kdy náš přítel dosáhne jedenácté kapitoly Židům, její výmluvné velebení víry už mu nebude cizí. Už bude mít přečtenou mocnou Pavlovu obhajobu víry v epištolách Římanům a Galatským. Pokud bude později pokračovat studiem církevní historie, porozumí úžasné síle reformačního učení, jelikož tehdy bylo víře přisouzeno hlavní místo v křesťanském náboženství.

Jestliže je tedy víra tak životně důležitá, jestliže je tak nepostradatelně nutná v našem následování Boha, pak je úplně přirozené, že bychom se měli hluboce zajímat o to, zdali tento nejvzácnější dar vlastníme, či nikoliv. A protože náš rozum je takový, jaký je, nevyhneme se tomu, abychom si dříve nebo později nedali práci se zkoumáním podstaty víry. Co to je víra?

Otázka, na kterou těsně navazuje další: Mám víru? Otázky, které vyžadují odpověď, ať by byla jakákoli.

Téměř všichni, kdo káží či píšou na téma víra, říkají velice podobné věci. Říkají, že to znamená věřit zaslíbením, přijímat Boha v jeho Slově, považovat Bibli za pravdivou a upínat se na ni. Zbytek takové knihy či kázání je obvykle věnován příběhům lidí, jejichž modlitby byly vyslyšeny jako výsledek jejich víry. Vyslyšení je

většinou ve formě přímých darů praktické a časové povahy, jako je zdraví, peníze, tělesná ochrana anebo úspěch v podnikání. Anebo pokud je učitel filozofičtějšího zaměření, může se ubírat jiným směrem a zahltní nás záplavou metafyziky či nás zasype psychologickým žargonem, když předkládá definice a pak je predefinovává, odkrajuje od malého krajíčku víry víc a víc, až z něho nakonec nezůstane ani poslední sousto. Když je u konce, tak se zklamání zvedneme a „vyjdeme ven těmi samými dveřmi, kterými jsme přišli“. Říkáme si, že musí být něco lepšího než tohle.

V Písmu nenalzáme prakticky žádnou snahu víru definovat. Kromě stručné šestislovné definice v Žd 11,1 (dle Kralického překladu) nevím o žádné jiné, a dokonce i zde je víra definována funkčně, ne filozoficky, to znamená, že to je tvrzení o tom, jak víra *funguje*, a *ne* co to je v *podstatě*. Spíše předpokládá přítomnost víry a ukazuje její důsledky, než že by říkala, co víra je. Budeme natolik moudří, že zůstaneme na tom a nebudeme usilovat o to, jít dále. Je nám řečeno, odkud víra pochází a jakými prostředky: „Véra je Boží dar“ a „víra je tedy ze slyšení, slyšení pak skrze slovo Boží“ (Ř 10,17 - Kral.). Až potud je to jasné, a kdybychom parafrázovali Tomáše Kempenského, „raději bych víru praktikoval, než znal její definici“.

Od tohoto místa dále, kdekoli se v této kapitole vyskytne spojení „víra je“ nebo nějaký jeho ekvivalent, prosím, abyste tomu rozuměli tak, že se vztahuje k tomu, jak víra funguje v životě věřícího člověka. Zde opouštíme představy o definici a budeme přemýšlet o víře, jak ji můžeme prožívat v akci. Způsob našeho myšlení bude praktický, ne teoretický.

Víru v akci můžeme vidět v dramatickém příběhu v knize Numeri. Izrael zmalomyslněl a mluvil proti Bohu, a Hospodin na něj seslal ohnivé hady. „Ti lid štípali, takže v Izraeli mnoho lidí pomřelo.“ Poté Mojžíš kvůli nim hledal Hospodina a ten ho vyslyšel a dal jim pomoc proti hadímu kousnutí. Prikázal Mojžíšovi, aby vyrobil bronzového hada a připevnil ho na žerď na očích všemu lidu. „Když se na něj kterýkoli uštknutý podívá, zůstane naživu.“ Mojžíš poslechl, a „jestliže někoho uštkl had a on pohlédl na hada bronzového, zůstal naživu“ (Nu 21, 4-9).

V Novém zákoně nám tento významný okamžik historie vykládá ne menší autorita než sám náš Pán Ježíš Kristus. Vysvětluje svým posluchačům, jak mohou být spaseni. Říká jim, že vírou. Poté pro objasnění poukazuje na příběh z knihy Numeri: „Jako Mojžíš vyvýšil hada na poušti, tak musí být vyvýšen Syn člověka, aby každý, kdo v něho věří, měl život věčný“ (J 3,14-15).

Náš obyčejný člověk by při čtení udělal významný objev. Povšiml by si, že „pohlédnout“ a „věřit“ jsou synonymní výrazy. „Pohled“ na starozákonního hada je totožný s „vírou“ v novozákonního Krista. Takže *pohled* a *véra* jsou totéž. A pochopil by, že zatímco Izrael hleděl svými vnějšíma očima, víra je pohled srdcem. Myslím, že by došel k závěru, že *véra je pohled člověka na Boha Spasitele*.

Poté si vzpomene na pasáže, které četl předtím, a dojde mu jejich význam. „Kdo na něho budou hledět, rozzáří se, rdít se nemusejí“ (Ž 34,6). „Pozvedám své oči k tobě, jenž v nebesích trůníš. Hle, jak oči služebníků k rukám jejich pánů, jako oči služebnice k rukám její paní, tak vzhlížejí naše oči k Hospodinu, našemu Bohu, dokud se nad námi nesmiluje“ (Ž 32,1-2). Zde člověk, který hledá milost, hledí přímo na Boha milosti a neodvrací oči, dokud nedostane milost. Sám náš Pán vždy hleděl na Boha. „Vzhlédl k nebi, vzdal díky, lámal chleby a dával učedníkům“ (Mt 14,19). Ježíš vskutku učil, že své skutky vždy koná s vnitřním zrakem upřeným na svého Otce. Jeho síla spočívala v nepřetržitém pohledu na Boha (J 5,19-21).

V plné shodě s citovanými úryvky vyznívá celé Písmo, inspirované Duchem. Shrnuje nám to epistola Židům, když nás vyučuje, že máme běžet závod života „s pohledem upřeným na Ježíše, který vede naši víru od počátku až do cíle“ (Žd 12,2).

Odtud poznáváme, že víra není jednorázovým úkonem, ale nepřetržitým pohledem srdce na trojjediného Boha.

Víra tedy obrací pozornost srdce na Ježíše. Pozvedá mysl k pohledu na „Beránka Božího“ a nepřestává po celý zbytek našeho života. Zpočátku to může být těžké, ale stává se to snazším, když pevně, tiše a pozorně hledíme na jeho nádhernou osobu. Různé překážky nás mohou rozptylovat, ale jestliže srdce už je Pánu plně oddáno, pak po každém krátkém rozptýlení se pozornost opět vrátí a spočine na něm, jako přelétavý ptáček usedne zpět na své okno.

Rád bych zdůraznil počáteční odevzdání, tento velký akt vůle, který ustanovuje záměr srdce navždy hledět na Ježíše. Bůh pokládá tento záměr za naši volbu a bere v úvahu tisíce věcí, které odvádějí naši pozornost v tomto zlém světě. On ví, že jsme obrátili pozornost svého srdce k Ježíši; my to rovněž víme a můžeme se utěšovat tím, že tento duševní zvyk se vytváří postupně a po čase se stane jakýmsi duchovním reflexem, který již nevyžaduje z naší strany vědomé úsilí.

Víra si je ze všech ctností nejméně vědoma sebe sama. Svou podstatou si je sotva vědoma vlastní existence. Tak jako oko, které vidí vše před sebou, ale nevidí samo sebe, tak je víra zaměstnána oním Předmětem, ke kterému se upíná, a nevěnuje pozornost sama sobě. Pokud hledíme na Boha, nevidíme sami sebe a to je požehnané osvobození. Člověk, který zápasil o očištění sebe sama, nedosáhl ničeho, jen opakovaných neúspěchů. Takový člověk prožije skutečnou úlevu, když se přestane zabývat sebou a pohlédne na dokonalého Boha. Zatímco se dívá na Krista, ty samé věci, o které se tak dlouho pokoušel, se v jeho nitru začnou řešit. To Bůh v něm bude působit chtění i činění.

Víra sama o sobě není záslužná, zásluhy má ten, na koho je obrácena. Víra je přesměrování našeho zraku, kdy opustíme pohled na sebe sama a zaměříme se na Boha. Hřích převrátil náš zrak dovnitř a způsobil jeho zaměřenost na nás samotné. Nevíra umístila člověka na Boží místo a to se nebezpečně podobá hříchu Lucifera, který řekl: „Postavím svůj trůn nad Boží trůn.“ Víra hledí *ven* místo *dovnitř* a celý život se pak dává do pořádku.

Když pozvedneme své vnitřní zraky na Boha, je jisté, že se setkáme s jeho přívětivým pohledem, protože je psáno, že Pánovy oči probíhají sem a tam celou zemí. Drahá jsou nám prožitá slova: „Ty, Bože, mě vidíš.“ Když se lidské oči hledící ven a Boží oči hledící dovnitř setkají, začíná nebe na zemi.

„Když veškeré mé snažení jest obráceno k tobě, neboť veškeré tvé snažení jest obráceno ke mně; když na tebe samotného bedlivě hledím, ani na okamžik neodvrátím svůj vnitřní zrak, neboť Ty jsi mne obklopil neustálou pozorností; když tobě samotnému věnuji svou lásku, protože Ty, který jsi láska sama, se věnuješ mně samotnému. Pak čím jiným je můj život, Pane, než objetím, v němž mě tvá nádherná blaženost tak láskyplně svírá?“ To napsal Mikuláš Kusánský před čtyřmi sty lety.

O tomto dávném Božím muži bych rád řekl něco více. Dnes mezi křesťany není příliš znám, ovšem mezi křesťanskými fundamentalisty není znám vůbec. Já si myslím, že bychom mohli mnoho získat, kdybychom se trochu obeznámili s lidmi jeho duchovního ražení a křesťanskou školou, kterou představují. Aby byla křesťanská literatura přijata a schválena evangelikálními vůdci dnešní doby, musí sledovat jasně vymezený způsob myšlení, jakousi „stranickou linii“, od které není radno se odchýlit. Po půl století takového přístupu jsme my Američané spokojeni a samolibí. S otrockou oddaností napodobujeme jeden druhého a naším nejhrošlivějším úsilím je říkat ty samé věci, co všichni ostatní, a přesto se omlouváme, když přinášíme nějakou malou spolehlivou variaci na osvědčené téma anebo alespoň nový příměr.

Mikuláš skutečně následoval Krista a miloval ho a ve své oddanosti Kristově osobě zářil jeho světlem.

Jeho teologie byla ortodoxní, ale plná vůně a lahodnosti, jak se dá oprávněně očekávat ode všeho, co se týká Krista. Například jeho představa o věčném životě je sama o sobě nádherná, a pokud se nemýlím, je duchem bližší J 17,3 než to, co si dnes obvykle mezi sebou říkáme my. „Život věčný,“ říká Mikuláš, „není nic jiného než požehnaný pohled, Bože, jenž ze mne nespouštíš, ba ani z tajných zákoutí mé duše. Tvůj pohled dává život, neustále z něj prýští lahodnost tvé lásky, vzněcuje mou lásku k tobě proudem lásky tvé a napájí mě žářem, tak rozdmýchává mou touhu, dává mi pít rosou radosti a do nitra mi vlévá pramen života a to vše se rozhojňuje a trvá.“

Pokud je tedy víra pohledem srdce na Boha a tento pohled není nic jiného než pozvednutí vnitřního zraku k vševidoucím Božím očím, tak z toho vyplývá, že je to jedna z nej snadnějších možných věcí. Jako by Bůh to životně důležité učinil snadným a umístil to v dosahu těch nejslabších a nejubožejších z nás.

Z toho všeho můžeme směle učinit několik závěrů. Například, jak je to celé jednoduché. Jelikož víra je pohled, je možné věřit bez zvláštního vybavení či náboženských nástrojů. Bůh dohlédl na to, aby jediná nezbytnost, co se týče života a smrti, nikdy nebyla poddána vrtochům náhody. Vybavení se může porouchat či ztratit, voda může vytéct, záznamy mohou shořet, kazatel se může opozdit a kostel vyhořet. Pro člověka jsou to všechno vnější věci, které podléhají náhodě či mechanickému selhání, ale *hledět* ze srdce může zdárně kdokoli, ať už stojí, klečí nebo leží zmítán poslední agónií tisíc kilometrů daleko od kostela.

Jelikož víra je pohled, věřit se dá *kdykoli*. Žádné období není pro tuto nejdražší činnost nadřazené jinému. Bůh nikdy neučinil spásu závislou na novoluních, svátcích či sobotách. Člověk není na velikonoční neděli blíže Kristu než, dejme tomu, 3. srpna v sobotu nebo 4. října v pondělí. Dokud Kristus sedí na svém trůnu prostředníka, každý den je dobrý a každý den je den spasení.

Ani *místo* nehraje roli v tomto požehnaném díle víry v Boha. Pozvedněte svá srdce a nechte je spočinout v Ježíši, a okamžitě se octnete ve svatyni, ať už jste v luxusním spacím voze, v továrně či v kuchyni. Boha můžete vidět odkudkoli, pokud je vaše mysl připravena milovat a poslouchat ho.

Nyní by se mohl někdo zeptat: „Není to, o čem mluvíte, pro zvláštní osoby, jako jsou mniši či kazatelé, kteří mají z titulu svého povolání více času věnovat se tichému rozjímání? Já mám mnoho práce a málo času mohu trávit o samotě.“ S velkou radostí mohu říci, že život, který popisuji, je pro všechny Boží děti bez ohledu na jejich povolání. Ve skutečnosti tak šťastně žije mnoho těžce pracujících lidí, protože takovýto život není nad ničí možnosti.

Mnozí již objevili tajemství, o kterém mluvím, a bez toho, že by se nějak zvlášť soustředili na to, co se v nich děje, jsou bez ustání navyklí ve svém nitru hledět na Boha. Vědí, že něco v jejich srdci vidí Boha. Dokonce i když jsou nuceni odpoutat svou vědomou pozornost, aby se věnovali pozemským záležitostem, ve svém nitru stále mají skryté obecenství s Bohem. Ale jen co se jejich pozornost na chvíli uvolní z nezbytných záležitostí, hned letí zpět k Bohu. Tak to dosvědčuje mnoho křesťanů, tolik, že právě když o tom hovořím, mám pocit, že se na ně odvolávám, i když na koho a na kolik nemohu vědět určitě.

Nechci v nikom zanechat dojem, že obvyklé prostředky milosti nemají žádnou cenu. Naprosto nesporně mají. Každý křesťan by se měl v soukromí modlit. Dlouhá období rozjímání nad Písmem očistí náš pohled a správně ho nasměrují, chození na shromáždění věřících zvýší náš rozhled a naši lásku k ostatním. Služba, práce a aktivita, to jsou všechno dobré věci a každý křesťan by se měl do nich zapojit. Ale v

základech všeho bude to, co jim dává smysl, a tím je vnitřní zvyk hledět na Boha. Dalo by se říci, že se v nás narodí nové oči, které nám umožní hledět na Boha ve chvíli, kdy naše vnější oči vidí scény tohoto pomíjivého světa.

Někdo se může obávat, že neúměrně zveličujeme osobní zbožnost, že „my“ Nového zákona je vytlačeno sobeckým „já“. Napadlo vás někdy, že sto klavírů naladěných podle stejné ladičky je automaticky naladěno také vůči sobě navzájem? Mají stejný akord, protože byly naladěny ne jeden podle druhého, ale podle normy, před kterou se každý z nich musí sklonit. Stejně je tomu se stovkou věřících, kteří se společně sejdou. Každý z nich se dívá na Krista a jsou si srdcem blíží, než kdyby třeba chtěli vědomě dosáhnout „jednoty“, a proto by odvrátili své oči od Boha, aby mohli usilovat o bližší vztahy. Společná zbožnost je dovršena, pokud se očistí osobní zbožnost. Celé tělo se stane silnějším, když se jeho údy stanou zdravějšími. Celá Boží Církev tím získá, když údy, které ji tvoří, začnou toužit po lepším a vyšším životě.

To vše předpokládá opravdové pokání a úplné odevzdání života Bohu. Ale to snad není nutno říkat, jelikož jistě jen ti, kdo prožili takové odevzdání, dočetli až sem.

Až se vnitřní návyk hledět na Boha v nás upevní, budeme uvedeni na novou úroveň duchovního života a budeme žít více v souladu s Božími zaslíbeními a poselstvím Nového zákona. Trojjediný Bůh bude místem, kde budeme přebývat, přestože zatím naše nohy chodí zde mezi lidmi po pozemské cestě prostých povinností. Pak skutečně najdeme *summum bonum*, nejvyšší dobro života. „Tam dlí pramen všech radostí, po nichž je možno toužit. Nejenže nic lepšího by lidem ani andělům na mysl nepřišlo, ale ani nic lepšího nemůže existovat v žádné formě života! Neboť to je to absolutní maximum všech lidských tužeb, nad něž většího nemůže být.“

Můj Pane, zaslechl jsem vlídná slova, která mě povzbuzovala, abych na tebe hleděl a s tím se spokojil. Mé srdce touží po odpovědi, ale hřích zakalil můj zrak a dosud tě vidím jen matně. Smiluj se a očisti mě ve své drahé krvi, učiň mne čistým zevnitř, aby mé nezastřené oči mohly na tebe hledět po všechny dny mé pozemské pouti. Potom budu připraven spatřit tě v plné záři v ten den, kdy se zjevíš, abys byl oslaven ve svých svatých a veleben v těch, kdo věří. Amen.

Obnovení vztahu mezi Stvořitelem a stvořením

„Povznes se až nad nebesa, Bože, ať nad celou zemí vzejde tvoje sláva!“
(Ž 57,6)

Není pochyb o tom, že řád v přírodě závisí na správných vztazích. K dosažení harmonie je nezbytné, aby všechno zaujívalo správné postavení vzhledem k ostatnímu. V lidském životě tomu není jinak.

Již jsem se v předchozích kapitolách zmínil o tom, že příčinou všech lidských běd je radikální vykloubení morálky, porušení našeho vztahu k Bohu i k sobě navzájem.

Protože ať už mohl být pád čímkoli jiným, s největší určitostí byl prudkou změnou ve vztahu člověka k jeho Stvořiteli. Člověk k němu zaujal jiný postoj, a tím zničil správný vztah mezi Stvořitelem a stvořením, ve kterém, aniž by to věděl, spočívá jeho skutečné štěstí. Spasení je v podstatě obnovením správného vztahu mezi člověkem a jeho Stvořitelem, je to návrat do normálního stavu.

Správný duchovní život začíná úplnou změnou ve vztahu mezi Bohem a hříšníkem. Není to pouhá právní změna, ale vědomá a prožitá proměna, která zasáhne celou hříšnickou přirozenost. Právně takovou změnu umožňuje smíření v Ježíšově krvi a působení Ducha svatého ji činí vnímatelnou v rovině citů. Příběh o marnotratném synovi dokonale ilustruje tuto druhou fázi. Přivodil si mnoho problémů tím, že opustil místo, které měl jako syn svého otce správně zaujímat. Jeho návrat nebyl v podstatě ničím jiným než znovunastolením vztahu mezi otcem a synem, který už existoval od jeho narození a byl na určitý čas porušen jeho hříšnou vzpourou. Tento příběh přehlíží právní aspekty vykoupení, ale nádherně osvětluje prožitek spasení.

Při vymezování vztahů musíme někde začít. Někde musí být pevný střed, podle kterého se vše ostatní měří, kam nevstupuje zákon relativity a my můžeme bez jakýchkoli ohledů říci, že „JE“. Takovým středem je Bůh. Když Bůh chtěl dát lidem poznat své jméno, nemohl najít lepší výraz než: „JÁ JSEM“. Když o sobě mluví v první osobě, říká: „JÁ JSEM“; když my mluvíme o něm, říkáme: „On je“, když mluvíme k němu, říkáme: „Ty jsi“. Všichni a všechno ostatní se měří od tohoto pevného bodu. „Jsem, který jsem,“* říká Bůh, „Já se neměním.“

Tak jako námořník určuje svoji polohu na moři podle Slunce, tak my můžeme zjistit svou morální polohu pohledem na Boha. Musíme začít u Boha. Jsme na tom dobře, jedině pokud stojíme ve správné pozici vzhledem k Bohu, a špatně jsme na tom do té doby a tak dlouho, dokud stojíme někde jinde.

Většina našich potíží jako hledajících křesťanů má kořen v naší neochotě brát Boha takového, jaký je, a podle toho upravit své životy. Vytrvale se ho pokoušíme pozměnit a přiblížit ke svému obrazu. Tělo úpí pod přísností Božího nesmiřitelného odsouzení a škemrá jako Agag o trochu milosti**, o trochu shovívavosti svým tělesným cestám. Ale to nemá smysl. Správně začít můžeme jen tak, že přijmeme Boha takového, jaký je, a budeme se učit ho milovat pro to, jaký je. Když ho budeme více a více poznávat, nalezneme v tom, jaký Bůh je, zdroj nevýslovné radosti. Některé z nejúchvatnějších okamžiků, které známe, budou ty, které strávíme v uctivém obdivu k Bohu.

* Tímto jménem se Bůh představil Mojžíšovi v biblickém vyprávění o hořícím keři, srov. Ex 3 - pozn. red.

** Narážka na biblické vyprávění o zajatém králi Agagovi, srov. 1 Sam 15 - pozn. Red.

V těchto svatých chvílích je už jen samotná myšlenka na to, že by se Bůh změnil, nesnesitelně bolestná.

Takže začněme u Boha. Je za vším, nade vším a přede vším, je první v posloupnosti, je nade vším v postavení a hodnosti, vyvýšený ve cti a důstojnosti. Jako ten, kdo existuje sám v sobě, dal život všemu stvoření a všechno existuje z něho a pro něj. „Jsi hoden, Pane a Bože náš, přijmout slávu, čest i moc, neboť ty jsi stvořil všechno a tvou vůlí všechno povstalo a jest“ (Žj 4,11).

Každý člověk patří Bohu a existuje z jeho vůle. Jelikož Bůh je tím, kým je, a takový, jaký je, a jelikož my jsme, kdo jsme a jací jsme, jediný možný vztah mezi

námi je úplná nadvláda na jeho straně a naprostá podřízenost na naší. Dlužíme mu každou poctu, kterou mu jenom dokážeme dát. Dávat mu méně je zdrojem všeho našeho trápení.

Následování Boha obsahuje úsilí přivádět celou naši osobnost do souladu s jeho osobností. A tentokrát ne právně, ale fakticky. Nyní nemluvíme o ospravedlnění vírou v Krista. Mluvíme o dobrovolném vyvýšení Boha na místo, které mu nad námi náleží, a o tom, aby se celá naše bytost ochotně vzdala a zaujala postavení oslavující podřízenosti, která uvádí do správného pořádku náš vztah ke Stvořiteli.

Ve chvíli, kdy se rozhodneme, že půjdeme dále v odhodlání vyvyšovat Boha nade vše, vykoučíme ven ze světského průvodu. Nalezneme sami sebe mimo přizpůsobování se světským cestám a ještě více pokročíme v cestě svatosti. Získáme nový zorný úhel, v našem nitru se utvoří nová a jiná podoba smýšlení, nová moc nás začne překvapovat.

Náš rozchod se světem bude přímým důsledkem našeho proměněného vztahu k Bohu. Svět padlých lidí totiž nectí Boha. Milióny nazývají sami sebe jeho jménem, to je pravda, a projevují mu symbolickou úctu, ale jednoduchý test ukáže, jak málo je Bůh mezi nimi ctěn. Ať se průměrný člověk podrobí prověrce otázkou, kdo je *nade vším*, a ukáže se jeho pravá pozice. Ať je přinucen volit mezi Bohem a penězi, mezi Bohem a lidmi, mezi Bohem a osobními ambicemi, mezi Bohem a sebou samým, mezi Bohem a lidskou láskou - a Bůh zaujme vždy až druhé místo. Tyto věci budou vyvýšeny. Jakkoli může člověk protestovat, tato prověrka spočívá ve volbě, kterou člověk dělá každým dnem, po celý svůj život.

„Bud' vyvýšen" je výrok vítězné duchovní zkušenosti. Je to klíč od dveří k velkým pokladům milosti. Je to ústřední bod Božího života v člověku. Ať hledající dosáhne bodu, kdy život a rty společně a neustále vyslovují „Bud' vyvýšen", a mnoho malých problémů se naráz vyřeší. Jeho křesťanský život přestane být komplikovanou záležitostí, kterou byl předtím, a stane se samotnou podstatou jednoduchosti. Uplatněním své vůle nastolil kurs a ten zachová, jako kdyby byl řízen automatickým pilotem. Když ho z kursu na chvíli odvané nějaký nepříznivý vítr, určitě se vrátí zase zpět jakoby skrytým směřováním duše. Skrytá hnutí Ducha působí v jeho prospěch a hvězdy na svých drahách za něj bojují. Zasáhl problém svého života v jeho středu a vše ostatní musí následovat.

Ať si nikdo nemyslí, že tímto dobrovolným vydáním se svému Bohu ztratí něco ze své lidské důstojnosti. Nesnižuje sám sebe jako člověka, ale spíše nachází vysoce vážené místo toho, kdo byl stvořen k obrazu svého Stvořitele. Jeho hluboká nelibost pramení z morálního zmatku, nepřírozeného uchvácení místa, které náleží Bohu. Jeho čest se prokáže obnovením onoho ukradeného trůnu. Ve vyvýšení Boha nade vše nalezne svou vlastní čest.

Každý, kdo snad pociťuje nelibost při myšlence, že by měl svou vůli podřít někomu jinému, by si měl připomenout Ježíšova slova: „Každý, kdo hřeší, je otrokem hříchu“ (J 8,34). Nevyhnutelně někomu musíme sloužit, buďto Bohu, anebo hříchu. Hříšník je hrdý na svou nezávislost a úplně přehlídí fakt, že je slabým otrokem hříchů, které vládnu jeho údům. Člověk, který se vzdá Kristu, vymění krutého otrokáře za vlídného a něžného Pána, jehož jho netlačí a břemeno netíží.

Jelikož jsme byli stvořeni k Božímu obrazu, stěží nám bude cizí znovu učinit Boha naším vším. Bůh byl naším původním domovem a naše srdce se jistě bude cítit jako doma, když znovu vstoupí v tento dávný a krásný příbytek.

Doufám, že je jasné, že v Božím požadavku prvenství je logika. Přední místo patří jemu podle všech zákonů nebe a země. Ve chvíli, kdy si toto místo zabereme pro sebe, celý běh našeho života se poruší. Nic jiného neobnoví a ani nemůže

obnovit pořádek, dokud naše srdce neučiní to velké rozhodnutí: Bůh bude vyvýšen nade vše.

„Ty, kdo mě ctí, poctím,“ (1 S 2,30) řekl kdysi Bůh jednomu knězi Izraele a tento starodávný zákon Božího království platí dodnes, nezměněn během času ani změnou dispensace. Celá Bible a každá stránka historie hlásají trvání tohoto zákona. „Kdo mně slouží, dojde cti od Otce,“ (J 12,26) řekl náš Pán Ježíš, čímž spojil staré s novým a zjevil tak spolehlivou jednotu Božích cest s člověkem.

Když chceme něco vidět, je někdy nejlepším podívat se na protiklad. Élí a jeho synové byli ustanoveni kněžími a bylo jim určeno, že svým životem a službou mají ctít Boha. Oni to nesplnili a Bůh poslal Samuela, aby ohlásil důsledky. Élí neznal tento zákon vzájemného ctění, který ve skrytu působil, a tak přišel čas soudu. Chofní a Pinchas, zvrhli kněží, padnou v bitvě, žena Chofního zemře při porodu, Izrael prchne před svými nepřáteli, schrána Boží smlouvy je ukořistěna Pelištejci a stařec Élí padne nazad a zlomí si vaz. Naprostá a úplná tragédie byla důsledkem toho, že Élí nectil Boha.*

A nyní proti tomu postavte jakoukoli biblickou postavu, která se na své pozemské cestě upřímně snažila oslavit Boha. Všimněte si, jak Bůh přimhuřoval oko nad slabostí a přehlížel selhání, když na své služebníky vyléval nevypravitelné množství milosti a požehnání. Ať už to byl Abraham, Jákob, David, Daniel, Eliáš či někdo jiný, vždy pocta následuje úctu jako sklizeň setbu. Boží člověk uložil svému srdci, aby vyvyšovalo Boha nade vše. Bůh přijal tento záměr jako fakt a odpovídajícím způsobem jednal. Nebyla důležitá dokonalost, ale svatý záměr.

Na našem Pánu Ježíši Kristu byl tento zákon vidět v jednoduché dokonalosti. Ve svém pokorném lidství ponížil sám sebe a s radostí dal všem slávu svému Otci v nebesích. Nehledal svoji vlastní čest, ale čest Boha, který ho poslal. „Kdybych oslavoval sám sebe,“ řekl při jedné příležitosti, „má sláva by nic nebyla. Mne oslavuje můj Otec“ (J 8,54). Pyšní farizeové se natolik vzdělili tomuto zákonu, že nemohli rozumět tomu, kdo oslavoval Boha na svůj úkor. „Vzdávám čest svému Otci, vy mi však čest upíráte“ (J 8,49).

* Toto biblické vyprávění najdeme v 1 S 2-4 - pozn. red.

Další, nanejvýš znepokojivá Ježíšova slova jsou vyslovena ve formě zvolání: „Jak byste mohli uvěřit, když oslavujete sebe navzájem, ale slávu od samého Boha nehledáte!“ (J 5,44). Pokud tomu správně rozumím, Kristus zde učil alarmující zásadu, že touha po slávě od lidí činí víru nemožnou. Leží tento hřích u kořene duchovní nevíry? Mohlo by to být tak, že ony „intelektuální zábrany“, na které lidé svádí svou neschopnost věřit, jsou jen kouřovou clonou, která má zakrýt skutečnou příčinu? Byla to tato sžiravá touha po slávě od lidí, která z lidí učinila farizeje a z farizeů Boží vrahy? Je to ono skryté pozadí náboženské samospravedlnosti a prázdného uctívání? Myslím, že je to možné. Celý běh života je převrácen tím, že Bohu je upíráno místo, které mu patří. Vyvyšujeme sebe místo Boha a z toho vyplývá naše neštěstí.

Ve své touze po Bohu bychom měli stále mít na paměti, že Bůh má také touhu, že touží po lidských synech a zvláště po těch, kteří jednou provždy učiní rozhodnutí, že ho budou vyvyšovat nade vše. Takoví jsou Bohu drazí nade všechny poklady země či moře. V nich Bůh nalézá úrodnou půdu, kde může prokazovat svou nesmírnou dobrotu k nám v Kristu Ježíši. Může je neomezen vést, může vůči nim jednat skutečně jako Bůh.

Když toto říkám, mám jednu obavu, a to, že mohu přesvědčit mysl, dříve než Bůh získá srdce. Protože stavět Boha nade vše není nic snadného. Mysl může souhlasit, i když nemá souhlas vůle, která to uskuteční. Zatímco se představitost žene úprkem, aby ctila Boha, vůle se může loudat pozadu a člověku nikdy nedojde, jak rozpolcené je jeho srdce. Celý člověk se musí rozhodnout, dříve než srdce může poznat skutečné uspokojení. Bůh nás chce celé a neustane, dokud nás nedostane celé. Nestačí jen část.

Modleme se za toto důkladně, vrhající se k Božím nohám a myslíce vážně vše, co říkáme. Nikdo, kdo se takto v upřímnosti modlí, nemusí čekat dlouho na projev Božího přijetí. Bůh odhalí svou slávu před očima svého služebníka a svěří mu všechny své poklady, aby jich užíval, protože ví, že jeho čest je v takto posvěcených rukou v bezpečí.

Bože, buď vyvýšen nad vším, co mám. Nic z pokladů země mi nebude milé, jen pokud ty budeš oslaven v mém životě.

Buď vyvýšen nad mými přátelskými vztahy. Jsem rozhodnut, že ty budeš nade vším, i kdybych měl stát opuštěn a osamocen uprostřed země.

Buď vyvýšen nad mým pohodlím. I když to znamená ztrátu tělesného pohodlí a břemeno těžkých křížů, dodržím svůj slib, který dnes před tebou skládám.

Buď vyvýšen nad mou pověstí. Dej, ať jsem žádostiv líbit se tobě, i když to může vést k tomu, že se ponořím do temnoty a mé jméno bude zapomenuto jako sen.

Pozvedni se, Pane, na své místo cti, které ti náleží, nad mými ambicemi, nad tím, co mám i nemám rád, nad mou rodinou, mým zdravím a dokonce nad samotným mým životem. Necht' se zmenšuji, ať ty můžeš růst, necht' klesám, ať ty můžeš stoupat. Chci tě dál nést, jako tě vnášelo do Jeruzaléma na svém hřbetě pokorné malé oslátko, a ať slyším, jak na tebe křičí děti: „Hosanna na výsostech.“

Tichost a odpočínutí

„Blaze tichým, neboť oni dostanou zemi za dědictví.“ (Mt 5,5)

Pro bytost, která se dosud nesešla s lidmi, mohou být jejich dost přesným popisem blahoslavenství, pokud je ovšem obrátíme v opak. Pak můžeme říci: „Toto je člověk,“ protože přesné protiklady ctností z blahoslavenství jsou vlastnostmi, kterými se vyznačuje lidský život a lidské chování.

Ve světě lidí nenajdeme nic, co by se blížilo ctnostem, o nichž Ježíš mluvil v úvodních slovech svého slavného Kázání na hoře. Místo chudoby duchem nalézáme nejodpornější druh pýchy, místo plačících nalézáme hledače rozkoše, místo tichosti aroganci, místo hladu po spravedlnosti slyšíme, jak lidé říkají: „Jsem bohatý, mám mnoho majetku a nic nepotřebuji.“ Místo milosrdenství nalézáme krutost, místo čistoty srdce zkaženou představitost, místo působení pokoje nalézáme svárlivé a hněvivé lidi, místo radosti z pronásledování vidíme, jak se lidé brání všemi druhy zbraní.

Z takovéhoho morálního těsta je utvořena civilizovaná společnost, a to včetně jejího ovzduší, které vdechujeme každým nadechnutím a sajeme s mateřským mlékem. Kultura a vzdělání tyto věci poněkud zjemní, ale nechají je v základě nedotčené. Bylo napsáno mnoho knih, které měly ospravedlnit tento druh života jako jediný normální. A co je ještě více k podivu, vidíme, že to jsou tato zla, která činí pro nás všechny ze života hořkou bitvu. Všechny bolesti našeho srdce a velká část našich fyzických nemocí pramení přímo z našich hříchů. Pýcha, arogance, hněv, zlé představy, zlomyslnost, chamtivost způsobují více lidských bolestí než všechny nemoce, které kdy postihly smrtelné tělo.

Do takového světa zaznívají Ježíšova slova jako nádherná a neznámá hudba, jako navštívení shůry. Je dobře, že ta slova vyřkl, protože nikdo jiný by to nesvedl lépe, a je dobře, když jim nasloucháme. Jeho slova jsou esencí pravdy. Nenabízí názor. Ježíš nikdy nevyslovoval názory. Nikdy nevyslovoval nějaká tušení; on vždy věděl a i nyní ví. Jeho slova nejsou jako ta Šalomounova, nejsou souhrnem zdravé moudrosti či výsledkem bystrého pozorování. Ježíš mluvil z plnosti svého Božství a jeho slova jsou pravda sama. On je jediný, kdo mohl vyslovit požehnání s plnou autoritou, protože on je ten Požehnaný, který přišel shůry, aby udělil požehnání lidstvu. A jeho slova byla podepřena mocnějšími skutky, než jaké kdy byly vykonány na této zemi jakýmkoli jiným člověkem. Je moudré mu naslouchat.

Jak to Ježíš často dělával, použil slovo „tichý“ v krátké rázné větě a zanedlouho poté pokračoval v jeho vysvětlení. Ve stejné knize, v Matoušově evangeliu, nám o něm říká více a aplikuje ho do našich životů. „Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout. Vezměte na sebe mé jho a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorného srdce: a naleznete odpočínutí svým duším. Vždyť mé jho netlačí a břemeno netíží“ (Mt 11,28-30). Zde máme dvě skutečnosti, které stojí vůči sobě v protikladu, břemeno a odpočínutí. Toto břemeno není jednotlivé, vlastní oněm prvním posluchačům, ale je neseno celým lidstvem. Nesestává z politického útlaku, chudoby nebo těžké práce. Je mnohem hlubší. Cítí ho bohatí stejně jako chudí, protože je to něco, z čeho nás bohatství ani nicnedělání nikdy neosvobodí.

Břemeno, kterým je lidstvo obtíženo, je těžké a drtivé. Slovo, jež užil Ježíš, znamená náklad i lopotnou práci, která vede až k úplnému vyčerpání. Odpočínutí je prostě uvolnění z tohoto břemene. Odpočínutí není něco, co děláme; je to něco, co k nám přichází, když dělat přestaneme. Kristova vlastní tichost, to je odpočínutí.

Prozkoumejme své břemeno. Celkem vzato je vnitřního charakteru. Útočí na srdce a mysl a zasahuje tělo jen zevnitř. Zaprvé, je to břemeno *pýchy*. Sebeláska je skutečně těžká. Zamyslete se nad tím, zdali mnoho vašeho hoře nevzešlo z toho, že někdo o vás mluvil pohrdavě. Pokud si ustanovíte sebe jako malého boha, kterému jste plně oddaní, jistě se najdou tací, kteří najdou potěšení v tom, že budou urážet vaši modlu. Jak potom můžete doufat, že dojdete vnitřního klidu? Zoufalá snaha vašeho srdce ochránit se od každé urážky, skrýt svou nedůtklivou čest před špatným názorem přítele či nepřítele nikdy nedopřeje odpočinku vaší mysli. Když budete pokračovat v tomto boji celé roky, vaše břemeno se stane nesnesitelným. A přesto synové země nepřetržitě vláčí toto břemeno, protestující proti každému slovu řečenému proti nim, krčíce se před každou kritikou, cítíce palčivou bolest nad každou domnělou urážkou, zmítající se beze spánku, pokud někdo jiný před nimi dostane přednost.

Takové břemeno není nutné nést. Ježíš nás volá do svého odpočinku a jeho metodou je tichost. Tichý člověk se nestará o to, kdo je větší než on, protože se už dávno rozhodl, že uznání světa nestojí za námahu. Vytvoří si v sobě vlídný smysl

pro humor vůči sobě samému a naučí se říkat si: „Ale copak, oni tě přehlížejí? Dali někomu před tebou přednost? Šuškali si, že ty ostatně nejsi nijak důležitý? A teď se cítíš zraněný, protože svět o tobě říká ty samé věci, které sis o sobě říkal ty sám? Právě včera jsi říkal Bohu, že nejsi nic, jen pouhý červ v prachu. Tak kde je tvá důslednost? No tak, pokař se a přestaň se starat, co si lidé myslí.“

Tichý člověk není lidská myš sklíčená pocitem své vlastní méněcennosti. Spíše může ve svém mravním životě být neohrožený jako lev a silný jako Samson, ale už přestal oklamávat sám sebe. Přijal Boží ocenění svého života. Ví, že je slabý a bezmocný, jak prohlašuje Bůh, ale na druhé straně má v Božích očích paradoxně větší cenu než andělé. Sám v sobě nic, v Bohu všechno. To je jeho heslo. Ví, že svět ho nikdy nebude vidět tak, jak ho vidí Bůh, ale už se tím přestal trápit. Spočinul v dokonalé spokojenosti, aby dovolil Bohu uplatnit jeho vlastní hodnoty. Bude trpělivě očekávat den, kdy všechno dostane svou vlastní cenovku a vyvstane skutečná hodnota. Potom spravedliví budou zářit v království svého Otce.* Je ochoten čekat na ten den.

* Narážka na biblické proroctví z knihy Daniele, srov. Dan 12,3 - pozn. Red.

Ve zbývajícím čase dosáhne odpočinutí duše. Protože chodí v tichosti, rád nechá Boha, aby ho bránil. Ten starý boj za ubránění sebe sama je pryč. Našel pokoj, který přináší tichost.

Pak bude také osvobozen od břemene *předstírání*. Nemám na mysli přetvářku, ale obyčejnou lidskou touhu ukazovat ze sebe to nejlepší a skrývat před světem svou vnitřní bídu. Hřích si s námi totiž zle pohrál a jedna z věcí, kterou nám dal, je, že do nás vlévá falešný pocit studu. Těžko se najde muž nebo žena, kteří by se odvážili být takoví, jací skutečně jsou, bez vzbuzování nějakého dojmu. V srdcích je hryže strach z odhalení. Člověk znalý kultury je zajat strachem, že jednoho dne narazí na člověka ještě znalejšího. Vzdělaný člověk se bojí setkat se s člověkem, který je vzdělanější než on. Boháč se potí strachy, že jeho oblečení, jeho auto nebo jeho dům někdy budou ve srovnání s věcmi jiného boháče vypadat chudě. Takzvaná „společnost“ nefunguje na základě vyšších motivací, než je tato, a chudší vrstvy jsou na tom na své úrovni jen o trochu lépe.

Ne, to vůbec není směšné. Tato břemena jsou skutečná a kousek po kousku zabíjejí oběti tohoto zlého a nepřirozeného způsobu života. A psychologie vytvořená lety tohoto života způsobuje to, že se opravdová tichost zdá neskutečná jako sen a vzdálená jako hvězdy. Všem obětem této skličující nemoci Ježíš říká: „Musíte být jako malé děti.“ Protože malé děti nesrovnávají, získávají přímé potěšení z věcí, které mají, bez toho, že by je vztahovali k něčemu nebo někomu jinému. Teprve když vyrůstají a hřích se začne čerit v jejich srdci, objevuje se žárlivost a závist. Pak už se nejsou schopni těšit z toho, co mají, pokud někdo jiný má něco většího či lepšího. V tomto útlém věku dopadne toto trýznivé břemeno na jejich křehké duše a neopustí je, dokud je Ježíš neosvobodí.

Dalším břemenem je *strojenost*. Jsem si jist, že většina lidí žije v utajovaném strachu, že někdy, až nebudou dávat pozor, nějaký nepřítel či přítel bude moci nahlédnout do jejich ubohé prázdné duše. Proto se nikdy neuvolní. Chytří lidé jsou napjatí a mají se na pozoru ze strachu, že by se mohli nechat nachytat, jak říkají něco všeobecně známého či hloupého. Zcestovalí lidé se bojí, že by mohli potkat nějakého Marka Pola, který dokáže popsat vzdálené místo, kde oni nikdy nebyli.

Tento nepřirozený stav je součástí našeho smutného dědictví hříchu, ale v

dnešní době je ještě ztížen naším celkovým způsobem života. Reklama je obvykle z velké části založena na předstírání. „Kursy“ jsou v té či oné oblasti lidského poznání nabízeny tak, že se otevřeně odvolávají na touhu oběti zazářit na večírku. Knihy, šaty a kosmetika se prodávají tak, aby neustále hrály na strunu naší touhy vypadat jinak, než jací jsme. Strojenost je prokletí, které z nás spadne ve chvíli, kdy si klekneme u Ježíšových nohou a odevzdáme se do jeho tichosti. Potom se nebudeme starat o to, co si o nás myslí lidé, pokud Bůh je potěšen. Potom *jací jsme* bude vším a *jak vypadáme* hluboko klesne na žebříčku našeho zájmu. Kromě hříchu se nemáme za co stydět. Pouze špatná touha zářit nás nutí chtít vypadat jinak, než jací jsme.

Srdce světa se hroutí pod nákladem pýchy a předstírání. Není žádného vysvobození od našeho břemene kromě Kristovy tichosti. Správné pronikavé myšlení může trochu pomoci, ale tato neřest je tak silná, že pokud ji někde potlačíme, objeví se jinde. Mužům a ženám po celém světě Ježíš říká: „Pojďte ke mně a já vám dám odpočínutí.“ Odpočínutí, které nabízí, je odpočínutí v tichosti, požehnaná úleva, která přichází, když přijmeme sami sebe, jací jsme, a přestaneme předstírat. Zpočátku to bude vyžadovat odvalu, ale ta potřebná milost přijde, až zjistíme, že toto nové a lehké jho sdílíme se samotným silným Božím Synem. Nazývá ho „svým jhem“, kde po jedné straně kráčí on a po druhé my.

Pane, dej, ať jsem jako dítě. Osvobod' mě od nutkání soupeřit s druhými o místo, prestiž nebo postavení. Chci být prostý a bezelstný jako malé dítě. Osvobod' mě od póz a předstírání. Odpusť mi, že myslím jen na sebe. Pomoz mi zapomenout na sebe a nalézt opravdový pokoj v patření na tebe. Prosím, vyslyš tuto modlitbu, když se před tebou pokořuji. Vlož na mě své lehké jho sebezapomnění, ať skrze ně najdu odpočínutí. Amen.

Posvátnost života

„Ať tedy jíte či pijete či cokoli jiného děláte, všechno číňte k slávě Boží.“ (1 K 10,31)

Jednou z největších překážek vnitřního pokoje, se kterou se křesťané setkávají, je obvyklé rozdělování života na dvě oblasti, na svatou a světskou. Jelikož jsou tyto oblasti chápány odděleně a jsou morálně i duchovně neslučitelné a jelikož jsme svými životními potřebami neustále nuceni přecházet z jedné do druhé, náš vnitřní život má tendenci se štěpit, takže žijeme rozdělený život místo života v jednotě.

Naše problémy pramení z toho, že my, kdo následujeme Krista, obýváme dva světy zároveň, duchovní a přirozený. Jako Adamovy děti žijeme svůj život na zemi podřízeni omezením těla, slabostem a nemocem, které jsou dědictvím lidské přirozenosti. Pouhý život mezi lidmi pro nás představuje roky těžké práce, starostí a pozornosti vůči věcem tohoto světa. K němu stojí v ostrém protikladu náš život v Duchu. V něm užíváme jiného a vyššího způsobu života; jsme Božími dětmi, máme nebeský status a prožíváme důvěrné obecenství s Kristem.

To probouzí tendenci dělit celý náš život do dvou oblastí. Nevědomky rozpoznáváme dva druhy chování. Jeden vykonáváme s pocitem uspokojení a pevného ujištění, že se líbí Bohu. Jsou to svaté věci, mezi něž se obvykle počítá modlitba, četba Bible, zpěv chvalozpěvů, návštěva církve a další podobné jednání, které přímo pramení z víry. Je možné je chápat tak, že nemají žádný přímý vztah k

tomuto světu a neměly by vůbec žádný smysl kromě toho, který, jak nám ukazuje víra, spadá do jiného světa a tvoří „věčný dům v nebesích, který nebyl zbudován rukama“.

Oproti těmto svatým věcem stojí ty světské. Zahrnují všechny běžné životní aktivity, které sdílíme se syny a dcerami Adama: jídlo, spánek, práce, uspokojování potřeb těla a vykonávání našich nudných a prozaických povinností zde na zemi. Ty plníme často neochotně a s pochybnostmi a často se Bohu omlouváme za to, co považujeme za ztrátu času a síly. Výsledkem je, že většinu času jsme v neklidu. Pouštíme se do svých obvyklých úkolů s hlubokým pocitem frustrace a zasněně si říkáme, že jednou přijde lepší den, kdy svlékneme tuto pozemskou schránku a už nás více nebudou zatěžovat záležitosti tohoto světa.

To je onen dávný protiklad svatého a světského. V této pasti je polapena většina křesťanů. Nejsou schopni uspokojivě posoudit nároky obou světů. Snaží se balancovat na úzkém laně mezi dvěma královstvími a nenacházejí pokoj ani v jednom. Jejich síla se vytrácí, myšlení je zmatené a radost v nenávratnu.

Myslím, že takový stav je úplně zbytečný. Je pravda, že v tomto dilematu nemáme na vybranou, toto dilemma ovšem není skutečné. Je výsledkem chybného chápání. Protiklad svatého a světského nemá žádný podklad v Novém zákoně. Dokonalejší porozumění křesťanské pravdě nás od něj bezpochyby osvobodí.

Sám Pán Ježíš Kristus, který je naším dokonalým příkladem, žádný rozdělený život nepoznal. Žil na zemi v přítomnosti svého Otce bez poskvrny od dětství až do smrti na kříži. Bůh přijal celý jeho život jako oběť a nedělal rozdíly mezi tím a oním. „Já vždy dělám věci, které se mu líbí.“* Tak krátce shrnul svůj život vzhledem k Otci. Když se pohyboval mezi lidmi, byl klidný a vyrovnaný. Jakýkoli tlak i utrpení, které podstoupil, vyplývaly z postavení toho, kdo nese hřích světa, nikdy nebyly výsledkem jeho mravní nejistoty nebo duchovní nerovnováhy.

* Shrnutí Ježíšovy promluvy v Janově evangeliu 5,19-31 - pozn. Red.

Pavlovo nabádání „všechno činite k slávě Boží“ je více než pouhý zbožný idealismus. Je integrální součástí svatého zjevení a je třeba ho přijmout jako skutečné slovo pravdy. Otevírá před námi možnost přispívat každým svým činem k Boží slávě. Abychom se příliš neobávali do toho zahrnout všechno, zmiňuje apoštol Pavel jídlo a pití. Tuto skromnou výsadu sdílíme se zvířaty, která hynou. Pokud toto nízké živočišné jednání může být činěno k slávě Boží, tak je těžké si představit takové, které k Boží slávě činit nelze.

Ona mnišská nenávist k tělu, která tak dominuje dílům jistých raných duchovních autorů, nemá vůbec žádnou podporu v Božím slově. Ve svatých Písmech nalézáme prostou cudnost, to je pravda, ale nikdy ne pruderii nebo falešný pocit studu. Nový zákon přijímá jako samozřejmost, že Pán na sebe ve svém vtělení vzal podobu skutečného lidského těla, a nijak se nesnaží zastřít zřejmé důsledky takové skutečnosti. Žil v těle mezi lidmi a ani jednou se nedopustil nesvatého jednání. Jeho přítomnost v lidském těle navždy rozmetává zlé představy o tom, že na lidském těle je něco vrozeně urážlivého pro Boha. Bůh naše těla stvořil a my ho neurážíme tím, že zaměřujeme svou zodpovědnost tam, kde je potřeba. On se nestydí za práci svých vlastních rukou.

Překrucování, špatné zacházení a zneužívání lidských schopností by pro nás mělo být dostatečným důvodem ke studu. Tělesné chování v hříchu a proti

přirozenosti nikdy nemůže oslavit Boha. Kdykoli z lidské vůle vzejde mravní zlo, ztrácíme nevinnost a bezúhonnost svých schopností tak, jak je stvořil Bůh; své vlohy pak zneužíváme k nepravostem, které nikdy nemůžou přinést slávu Bohu.

Ale předpokládejme, že pokroucení a zneužívání nejsou přítomny. Přemýšlejme o křesťanovi, v jehož životě se uskutečnil ten dvojitý zázrak pokání a nového narození. Žije nyní podle Boží vůle, jak jí rozumí z napsaného Slova. O takovém člověku se dá říci, že každý čin jeho života je nebo může být stejně svatý, jako je modlitba, křest nebo Večeře Páně. Toto říci neznamena snížit veškeré jednání na stejnou rovinu, spíše to veškeré jednání povyšuje do živoucího království a činí z celého života posvátnou věc.

Pokud je svatost vnějším výrazem vnitřní milosti, nemusíme váhat s přijetím výše uvedené teze. Po zasvěcení našeho celého já Bohu můžeme každým následujícím činem toto zasvěcení vyjadřovat. Už se nemusíme stydět za své tělo - za tohoto smrtelného služebníka, který nás nese životem - tak jako se Ježíš nestyděl za ono pokorné zvíře, na kterém vjel do Jeruzaléma. „Pán je potřejuje“, * je možné aplikovat na naše smrtelná těla.

* Narážka na evangelijní vyprávění o oslátku, které posloužilo Ježíši při vjezdu do Jeruzaléma, srov. Mt 21,1-9 - pozn. Red.

Pokud v nás Kristus přebývá, můžeme jako oslátka na sobě nést Pána slávy a dát příležitost zástupům, aby křičely: „Hosanna na výsostech.“

Nestačí, abychom pouze *viděli* tuto pravdu. Pokud máme zvítězit nad dilematem světského a svatého, tato pravda nám musí „proudit v žilách“ a určovat způsob našeho myšlení. Musíme se opravdově a odhodlaně cvičit v životě k Boží slávě. Když budeme přemítat o této pravdě, mluvit o ní s Bohem na svých modlitbách, často si ji připomínat, když se pohybujeme mezi lidmi, *smysl* jejího nádherného významu se nám začne vrývat pod kůži. Původní bolestná dvojakost uvolní místo pokojné jednotě života. Vědomí, že patříme Bohu, který nás přijal se vším všudy a nic neodmítl, bude sjednocovat náš vnitřní život a vše pro nás bude svaté.

To ještě není úplně všechno. Dlouhodobé zvyky neodumírají snadno. Bude to vyžadovat rozumnost a mnoho pokorných modliteb, abychom zcela unikli psychologii světského a svatého. Pro průměrného křesťana může být těžké přijmout myšlenku, že jeho každodenní práce může být bohoslužbou, přijatelnou Bohu skrze Ježíše Krista. Starý protiklad někdy vyvstane na pozadí myslí, aby rušil její pokoj. Ani ten starý had ďábel to nenechá jen tak. Bude vytrvale v taxíku, u pracovní desky či na poli křesťanovi připomínat, že dává lepší část svého dne věcem tohoto světa a na náboženské povinnosti si vyhrazuje jen bezvýznamnou část svého času. A pokud si člověk nedá velký pozor, způsobí to zmatek a přinese mu to skleslost a tíži na srdci.

Můžeme v této věci zvítězit pouze tak, že budeme cvičit smělou víru. Musíme předkládat všechny své činy Bohu a věřit, že je přijímá, a potom se tohoto přesvědčení pevně držet a trvat na tom, že každý čin každou hodinu dnem i nocí patří do této transakce. Stále Bohu v čase svých modliteb připomínejme, že chceme, aby každý náš čin byl k jeho slávě, a doplňujme je tisícem modliteb v myšlenkách v době, kdy jdeme za svou prací. Cvičme se v jemném umění z každé práce udělat kněžskou službu. Věřme tomu, že Bůh je v našich prostých činech, a učme se ho tam nalézat.

Průvodním jevem omylu, o kterém diskutujeme, je protiklad světského a svatého, co se týče míst. Je poněkud udivující, že můžeme číst Nový zákon, a přesto věřit v to, že některá místa či stavení jsou oproti jiným přirozeně svatá. Tento omyl je tak

rozšířen, že si člověk připadá osamocen, když se snaží proti němu bojovat. Projevil se jako barva, která obarvila myšlení věřících lidí a obarvila i jejich oči, takže je úplně nemožné odhalit ho jako klam. V rozporu s každým učením Nového zákona byl opakován a opěvován po celá staletí a přijímán jako součást křesťanské zvěsti, což dozajista není. Pouze kvakeři, pokud já vím, vnímali tento omyl a měli odvahu ho jasně označit.

Takto si stojí fakta, jak je vidím já. Čtyři sta let přebýval Izrael v Egyptě obklopen modlářstvím nejhrubšího zrna. Mojžíšovou rukou byli nakonec vyvedeni a vydali se vstříc zaslíbené zemi. Už dávno úplně ztratili ponětí o svatosti. Bůh, aby to napravil, začal od začátku. Usídlil se v hořícím oblaku a později, když byl vybudován stánek, přebýval v ohnivém znamení ve Svatyni svatých. Na nespočetných příkladech vyučoval Bůh Izrael rozdílu mezi svatým a nesvatým. Měli svátky, svaté nádoby, svaté oděvy. Prováděli omývání, obětovali oběti a dávali nejrůznější dary. Touto cestou se Izrael naučil, že *Bůh je svatý*. Tomu je Bůh učil. Ne svatosti věcí či míst, ale svatosti Hospodinově.

Pak nastal ten velký den, kdy přišel Kristus. Okamžitě začal říkat: „Slyšeli jste, že bylo řečeno otcům -já však vám pravím.“*

* Takto Ježíš uváděl hlavní zásady svého učení, srov. Kázání na hoře, Mt 5-7 - pozn. Red.

Starozákonní vyučování bylo překonáno. Když Kristus zemřel na kříži, chrámová opona se roztrhla odshora dolů. Svatyně svatých se otevřela každému, kdo vejde vírou. Naplnila se Kristova slova: „Přichází hodina, kdy nebudete ctít Otce ani na této hoře ani v Jeruzalémě... Ale přichází hodina, ano již je tu, kdy ti, kteří Boha opravdově ctí, budou ho uctívat v Duchu a v pravdě. A Otec si přeje, aby ho lidé takto ctíli. Bůh je Duch a ti, kdo ho uctívají, mají tak činit v Duchu a v pravdě" (J 4, 21.23).

Krátce poté se Pavel ujal tohoto volání po svobodě a prohlásil všechny druhy masa za čisté, každý den za svatý, všechna místa za posvěcená a každý čin za přijatelný Bohu. Posvátnost období a míst, jen neúplné světlo nutné ke vzdělání onoho pokolení, pominula tváří v tvář plnému slunci duchovní bohoslužby.

Náležitá duchovnost bohoslužby zůstala vlastnictvím Církve, dokud se, jak ubíhal čas, pomalu nevytratila. Pak přirozené zákonictví padlých lidských srdcí znovu začalo zavádět staré rozdíly. Církev znovu začala dodržovat dny, období a časy. Určitá místa byla vybrána a označena jako zvláštním způsobem svatá. Byly dodržovány rozdíly mezi jedním či druhým dnem, místem či člověkem. „Svatosti“ byly nejdříve dvě, pak tři, pak čtyři a s vítězstvím Říma jich bylo stanoveno sedm.

Ve vsí lásce a bez úmyslu nepříznivě se vyjadřovat o některých křesťanech, jakkoli svedených, chtěl bych upozornit na to, že římskokatolická církev dnes představuje blud rozdílu svatého a světského, dovedený k jeho logickému vyústění. Jeho nejsmrtelnějším účinkem je to, že zavádí hlubokou propast mezi životem a náboženstvím. Jeho učitelé se snaží vyhnout této pasti mnoha dodatky a četnými vysvětlivkami, ale puzení rozumu k logice je příliš silné. V praktickém životě je propast skutečností.

Z této svázanosti nás usilovali vysvobodit reformovaní a puritáni. V konzervativních kruzích je dnes patrná tendence navrátit se k této svázanosti. Říká se, že kůň, kterého vyvedli z hořícího domu, se někdy s podivnou svéhlavostí vytrhne svému zachránci a vrhne se zpět do budovy, aby zahynul v plamenech. Kvůli jakémusi umíněnému sklonu k omylu se dnes fundamentalismus vrací zpět k

duchovnímu otroctví. Do popředí se mezi námi více a více dostává dodržování dnů a období. „Půst“, „Svatý týden“ a „Velký pátek“ jsou slova, která stále častěji vycházejí ze rtů evangelikálních křesťanů. Můžeme sklouznout do bludu, ani nebudeme vědět jak.

Abych mohl náležitě objasnit, co tím míním, a tak se vyhnul nedorozumění, názorně vysvětlím praktické důsledky učení, které obhajují, tedy posvátného charakteru každého dne života. Oproti jeho pozitivnímu významu bych rád zdůraznil některé věci, které toto učení neznamená.

Neznamená například, že vše, co děláme, má stejnou důležitost jako jiné věci, které děláme nebo můžeme dělat. Jeden čin správného lidského života se může od druhého hluboce lišit v důležitosti. Pavlovo šití stanů nebylo rovnocenné jeho psaní epištoly Římanům, ale to i to Bůh přijal a oboje bylo opravdovým aktem bohoslužby. Rozhodně má větší význam přivést člověka ke Kristu než obdělávat zahradu, ale obdělávání zahrady může být stejně svaté jako získání člověka.

Také to neznamená, že každý člověk je stejně užitečný jako každý druhý. V Kristově těle se dary liší. Nějaký XY se nedá srovnat s Lutherem či s Wesleyem v prosté užitečnosti pro Církev a pro svět, ale služba méně obdarovaného bratra je stejně tak čistá jako služba více obdarovaného a Bůh přijímá obě se stejným zalíbením.

„Laik“ nikdy nemusí přemýšlet o svém skromnějším úkolu jako o méněcenném oproti úkolu kazatele. Ať každý člověk zůstává ve službě, do jaké byl povolán, a jeho dílo bude stejně svaté jako poslání kazatele. O tom, zda je něčí dílo svaté, či světské, nerozhoduje, co ten člověk dělá, ale proč to dělá. Motiv je vším. Ať člověk posvětil Pána Boha ve svém srdci a pak nemůže učinit nic obyčejného. Vše, co dělá, je dobré a pro Boha přijatelné skrze Ježíše Krista. Pro takového člověka bude celý život posvátným a celý svět svatyní. Jeho celý život bude kněžskou službou. Když bude vykonávat svůj nelehký úkol, bude slyšet hlas serafína, jak říká: „Svatý, svatý, svatý je Pán zástupů, plná je zem jeho slávy“ (Iz 6,3).

Pane, chci ti úplně důvěřovat, chci být celý tvůj, chci tě vyvýšit nadevše. Toužím po tom, abych neměl vůči ničemu kromě tebe žádný pocit vlastnictví. Chci si být neustále vědom tvé všezahalující přítomnosti a chci naslouchat tvému hlasu. Toužím po životě v upřímnosti srdce. Chci žít plně v Duchu tak, aby každá má myšlenka vystupovala k tobě jako sladké kadidlo a každý skutek mého života byl bohoslužbou. Proto se k tobě modlím slovy tvého velkého dávného služebníka: „Prosím tě, očisti záměr mého srdce nevýslovným darem své milosti, abych tě mohl dokonale milovat a důstojně tě chválit.“ A já s důvěrou věřím, že toto vše mi dáš pro zásluhu Pána Ježíše Krista, tvého Syna. Amen.

Obsah:

Předmluva Dr. Samuela M. Zwemera ...	5
Předmluva autora	...8
Přilnout k Bohu	...12
Požehnané prázdné ruce	...22
Odstraňte oponu	...32
Vnímání Boha	...48
Boží všudypřítomnost	...59

<i>Boží hlas</i>	...70
<i>Lidský pohled</i>	...80
<i>Obnovení vztahu mezi Stvořitelem a stvořením ...</i>	93
<i>Tichost a odpočínutí</i>	... 104
<i>Posvátnost života</i>	... 112

NÁSLEDOVÁNÍ BOHA

Vydal Návrat domů jako svou publikaci 123. Autor: Aidan Wiley Tozer Původně vydáno jako:

The Pursit of God.

Přeloženo a vydáno se svolením: Christian Publications, Ine.

Překlad: Marcela Snižková Odpovědný redaktor: Pavel Hošek Redakce: Miroslav Hora, Petr Plaňanský

Grafická úprava, sazba: Petr Plaňanský Obálka: CALDER, Eva Filová Výroba: Miroslav Hora

Tisk: Macík Sedlčany